Tema 3. Models pedagògics i marc legal

Prof. J. Àngel Cano

Curs 2025 – 2026

Grau en Filologia Catalana - Universitat de València

Reflexions inicials per al debat

- Com treballaríeu les quatre habilitats lingüístiques? Combinades? Per separat? Agrupant-ne?
- Amb quines activitats treballaríeu la comprensió oral?
- Amb quines activitats treballaríeu la comprensió escrita?
- Amb quines activitats treballaríeu l'expressió oral?
- Amb quines activitats treballaríeu l'expressió escrita?
- Com avaluaríeu aquestes activitats?

1. Les habilitats lingüístiques

- **Habilitats lingüístiques**, destreses, capacitats comunicatives o **macrohabilitats**:

1. Escoltar
2. Parlar
3. Llegir
4. Escriure

- **Microhabilitats**: activitats específiques i d'odre inferior.

Macrohabilitat	Microhabilitat
Llegir	- Comprensió global del tema - Comprensió de detalls laterals - Capacitat d'inferir el signifcat d'un mot desconegut

(Cassany, Luna, Sanz 1993: 81-291)

1. Les habilitats lingüístiques

		Segons el paper en el procés de comunicació	
		Receptiu (o comprensió)	**Productiu (o expressió)**
	Oral	Escoltar	Parlar
Segons el codi			
	Escrit	Llegir	Escriure

1. Les habilitats lingüístiques

CANAL ORAL	CANAL ESCRIT
1. Canal **auditiu**. El receptor comprén el text amb l'oïda.	1. Canal **visual**. El receptor llegeix el text amb els ulls. El canal visual té una capacitat de transmissió d'informació superior a l'auditiu.
2. El receptor percep **successivament** (un darrere l'altre: procés serial) els diversos signes del text.	2. El receptor els percep **simultàniament** (tots alhora: procés holístic). Això implica diferents estratègies de comprensió per als dos canals.
3. Comunicació **espontània**. L'emissor pot rectificar, però no *esborrar*, el que ja ha dit. El receptor està obligat a comprendre el text en el moment de l'emissió i tal com s'emeta.	3. Comunicació **elaborada**. L'emissor pot corregir i refer el text, sense deixar rastres. El lector pot escollir quan vol llegir i com ho vol fer (en quin ordre, velocitat, etc.).

1. Les habilitats lingüístiques

CANAL ORAL	CANAL ESCRIT
4. Comunicació **immediata** en el temps i en l'espai. L'oral és més ràpid i àgil.	4. Comunicació **diferida** en el temps i en l'espai.
5. Comunicació **efímera**. Els sons només són perceptibles el temps que duren en l'aire.	5. Comunicació **duradora**. Les lletres es graven en un suport estable i perduren. L'escrit adquireix el valor social de ser testimoni i registre dels fets.
6. Utilitza molt els **codis no-verbals** (fesomia, vestits, moviment del cos, conducta tàctil, parallenguatge, espai de situació...).	6. Els utilitza poc: la disposició de l'espai i del text, la textura del suport, etc.

1. Les habilitats lingüístiques

CANAL ORAL	CANAL ESCRIT
7. Hi ha **interacció** durant l'emissió del text. Mentre parla, l'emissor veu la reacció del receptor i pot modificar-ne el discurs segons aquesta. El llenguatge oral és negociable.	7. No hi ha **interacció** durant la composició. L'escriptor no pot conéixer la reacció real del lector.
8. El **context extralingüístic** té un paper molt important. L'oral s'hi recolza: codis no-verbals, etc.	8. El **context** és poc important. L'escrit és autònom del context. L'autor crea el context a mesura que escriu el text.

1. Les habilitats lingüístiques

HABILITATS RECEPTIVES	HABILITATS PRODUCTIVES
1. Domini més ampli de la llengua. Es comprenen varietats dialectals distintes de la pròpia, un repertori molt ampli de registres, un nombre de paraules molt més gran que les que s'usen per expressar-se.	1. Domini limitat de la llengua. L'usuari s'expressa exclusivament amb la seva varietat dialectal i té un domini més restringit dels registres. Utilitza només algunes de les paraules que domina receptivament.
2. L'usuari no té control sobre el llenguatge que s'utilitza en els missatges que comprén.	2. L'usuari controla els missatges que produeix: tria les formes lingüístiques.
3. S'aprenen primer.	3. Depenen de les receptives pel que fa a l'aprenentatge. Només es pot dir o escriure allò que s'ha comprés abans.
4. Les microhabilitats de la comprensió oral o escrita tenen unes certes afinitats (anticipació, inferència d'informació, formulació d'hipòtesis de significat, ús de la informació contextual...) que difereixen substancialment de les habilitats productives.	4. Les microhabilitats de l'expressió també tenen afinitats: anàlisi de la comunicació, recerca d'informació, planificació el text, selecció lingüística, adequació a l'audiència...

1. Les habilitats lingüístiques

- Les habilitats lingüístiques no funcionen correntment aïllades o soles, sinó que se solen utilitzar integrades entre si (relacionades les unes amb les altres de múltiples formes) → una conversa, un conte...
- Algunes comunicacions utilitzen habilitats distintes de les que els pertocarien (obra de teatre o pel·lícula).

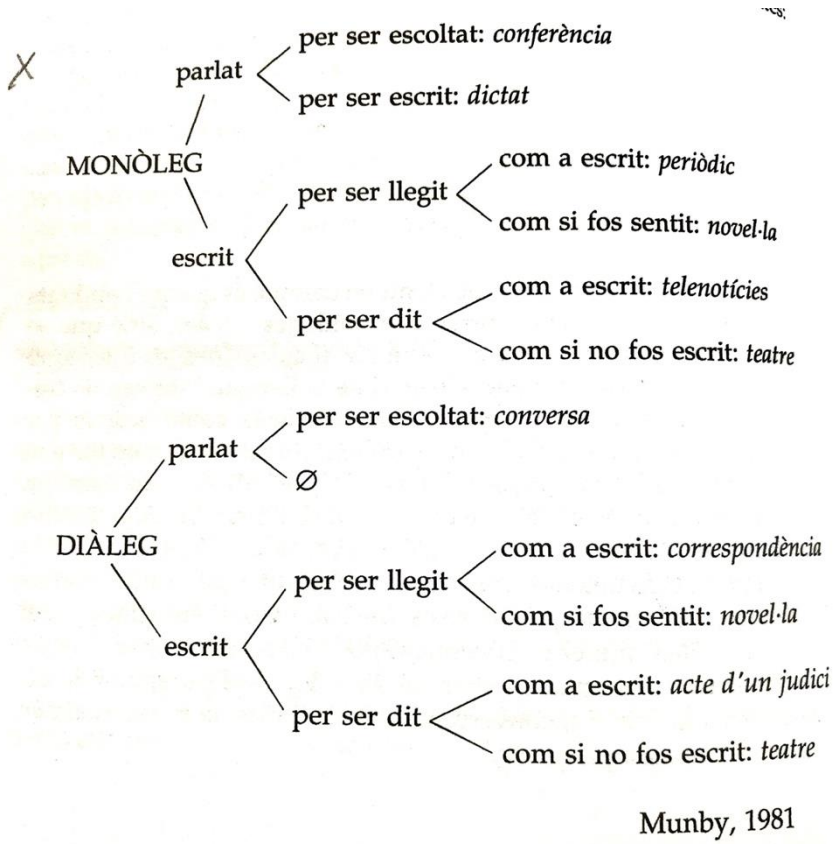

1. Les habilitats lingüístiques

- El límit entre un tipus de comunicació i un altre es fa difícil de marcar en alguns casos. Una mateixa exposició oral pot arribar a ser del tot *escrita* o, al contrari, absolutament improvisada i espontània, segons el mode d'actuació del conferenciant:

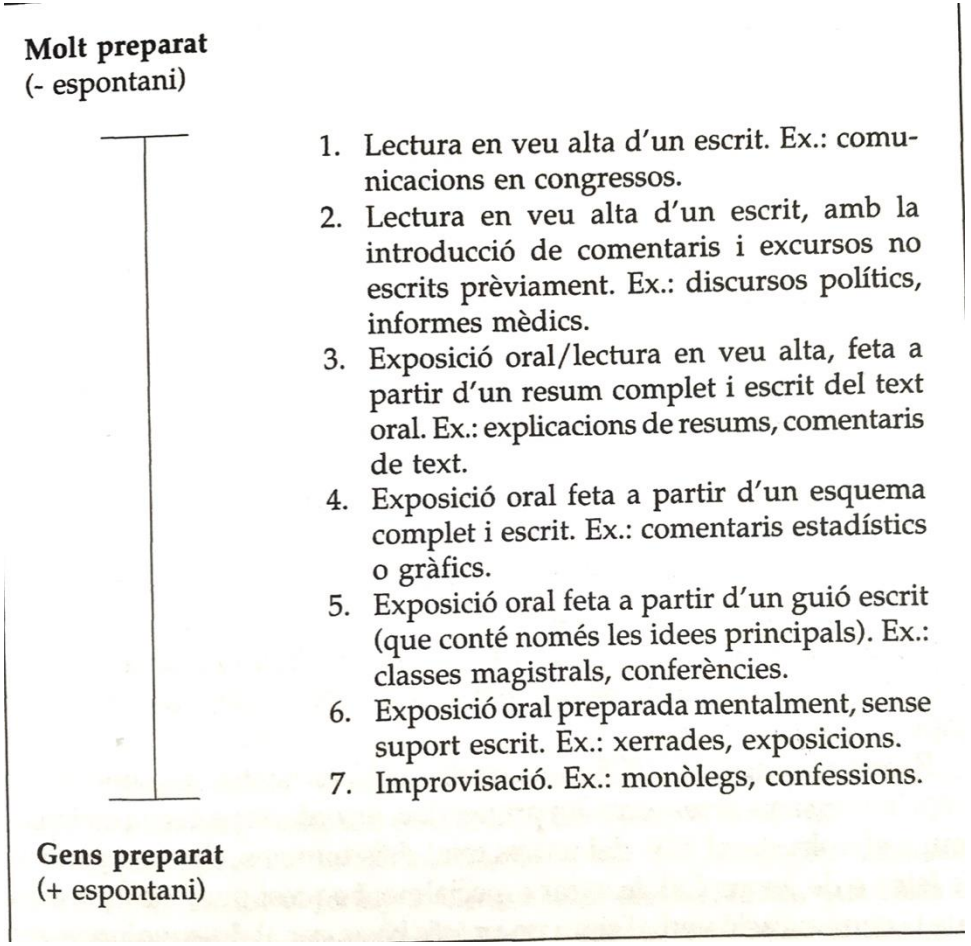

1.1. Comprensió oral

Què és escoltar?

- Escoltem amb objectius determinats (obtenir informació, rebre una resposta, entendre alguna cosa) i amb expectatives concretes del que sentirem (tema, tipus de llenguatge, estil...).
- Mentre escoltem se'ns demana constantment que responguem o que donem *feedback* o *retroalimentació* a qui parla. La nostra resposta pot ser verbal o no-verbal.
- Hi ha intercanvi de papers emissor-receptor constant.
- Conseqüència de respostes contínues i canvis de torn → el discurs pronunciat es trenca en molts fragments breus (escoltem una exposició de fragments).
- Altres estímuls sensorials (sorolls, plors, aparença visual...) ens donen informació que utilitzem per a la interpretació del text.
- El tipus de llenguatge de la comunicació quotidiana és distint de l'escrit i de l'oral usat en contextos més formals, amb un grau important de *redundància* i també de *soroll*.

1.1. Comprensió oral

Escoltar és comprendre el missatge. Podem distingir tres tipus de continguts que intervenen en l'habilitat:

PROCEDIMENTS	CONCEPTES	ACTITUDS
- Reconéixer	TEXT	- Cultura oral
- Seleccionar	- Adequació	- Jo, escoltador
- Interpretar	- Coherència	- Diàlegs i conversa
- Inferir	-Cohesió	- Parlaments
- Anticipar	- Gramàtica	
- Retenir	- Presentació	
	- Estilística	

Quines característiques tindria per a vosaltres el *perfil del bon oient*?

1.1. Comprensió oral

- Algunes estratègies:

1. Manifestar comprensió del discurs. "Sí... Sí..." / "Ja ho veig..." / "Ja ho entenc..."
2. Animar l'emissor a continuar parlant. "I després?" / "Vols dir?" / "No pot ser veritat, això?"
3. Anticipar el discurs. "I segur que després se'n va anar!"
4. Acompanyar el discurs amb un bon comportament no-verbal: mirar als ulls, assentir, somriure...

- Decàleg de l'oient perfecte (André Conquet 1983):

1. Adoptar una actitud activa. Tenir curiositat.
2. Mirar l'orador.
3. Ser objectiu.
4. Connectar amb l'orador (entendre'n el missatge i la manera de veure les coses).
5. Primer, descobrir la idea principal.
6. Descobrir també els objectius i el propòsit de l'orador.
7. Valorar el missatge escoltat.
8. Valorar la intervenció de l'orador.
9. Reaccionar al missatge.
10. Parlar quan hagi acabat l'orador.

1.1. Comprensió oral

Model i estratègies de comprensió

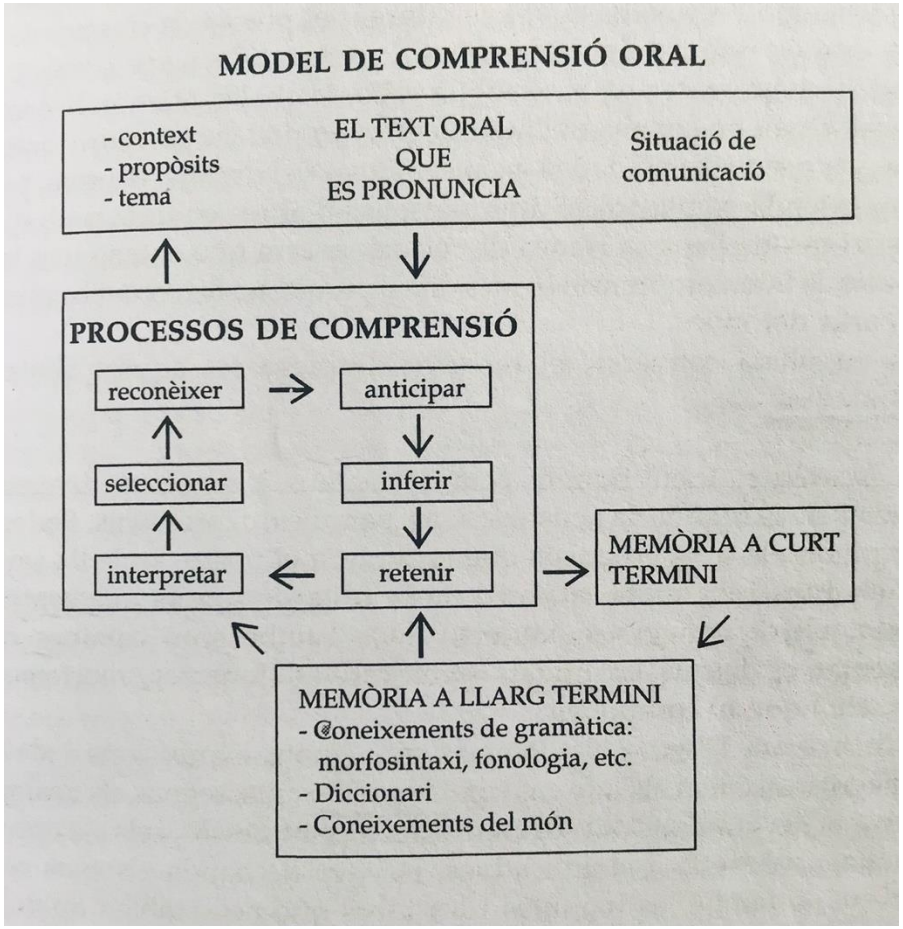

1.1. Comprensió oral

Model i estratègies de comprensió

Exemple: Una conversa al carrer amb un amic que ens conta les incidències de les últimes vacances.

- El procés s'inicia abans del discurs: conjunt important d'estratègies de *precomprensió* (coneixem la persona i tenim experiència sobre com es desenvolupa la comunicació; també les característiques concretes de la trobada determinen altres punts; hi ha uns objectius determinar en voler veure aquesta persona).
- Informació a la MEMÒRIA A LLARG TERMINI, actualitzada abans i durant el procés de comprensió. Base sòlida sobre la qual construïm la comprensió.

1.1. Comprensió oral

Model i estratègies de comprensió

- Estratègies del receptor durant la conversa (interactuen entre si i alhora):

a) Reconéixer. Identifiquem com a catalanoparlants i coneguts diversos elements de la seqüència acústica (sons, paraules, expressions) Podem discriminar els sons articulats que pronuncia el nostre amic de la resta de sorolls que sentim.

b) Seleccionar. D'entre els diversos sons, mots, expressions i idees reconeguts, en triem els que ens semblen rellevants, segons els nostres coneixements gramaticals i els nostres interessos, i els agrupem en unitats coherents i significatives.

c) Interpretar. Segons els nostres coneixements de gramàtica i del món en general, atribuïm un sentit a la forma que hem seleccionat anteriorment.

d) Anticipar. Durant el discurs, també anticipem el que l'emissor pot anar dient (paraules, idees, opinions...), com ho féiem durant la *precomprensió*.

1.1. Comprensió oral

Model i estratègies de comprensió

- Estratègies del receptor durant la conversa (interactuen entre si i alhora):

e) Inferir. Mentre escoltem la cadena acústica i la processem, també obtenim informació d'altres fonts no-verbals: el context situacional i el parlant.

f) Retenir. Determinats elements del discurs, que el receptor considera importants (el que ja s'ha interpretat, el sentit global, algun detall, una paraula...) es guarden durant uns segons en la MEMÒRIA A CURT TERMINI, per poder utilitzar-los per a interpretar altres fragments del discurs, i també per a reinterpretar-los de nou.

- Per poder posar en pràctica aquestes microhabilitats → coneixements +/- globals sobre la gramàtica i el lèxic de la llengua.

1.1. Comprensió oral

Microhabilitats

RECONÉIXER

- Saber segmentar la cadena acústica en les unitats que la componen: sons i paraules, l'article i el nom, verb i pronoms, combinació de pronoms, etc.
- Reconéixer els fonemes, morfemes i paraules de la llengua.
- Discriminar les oposicions fonològiques de la llengua: vocal tònica/àtona, mel/cel...

SELECCIONAR

- Distingir les paraules rellevants d'un discurs (noms, verbs, frases clau, etc.) de les que no ho són (mots falca: *eeeeh*, *bé*, repeticions, redundància...).
- Saber agrupar els diversos elements en unitats superiors i significatives: els sons en paraules, les paraules en sintagmes, els sintagmes en oracions, les oracions en paràgrafs o apartats temàtics, etc.

1.1. Comprensió oral

Microhabilitats

INTERPRETAR

Comprendre el contingut del discurs.

- Comprendre la intenció i el propòsit comunicatiu.
- Comprendre el significat global, el missatge.
- Comprendre les idees principals.
- Discriminar les informacions rellevants de les irrellevants.
- Comprendre els detalls o les idees secundàries.
- Relacionar les idees importants i els detalls (tesi i exemple, argument i anècdota, etc.).
- Entendre les pressuposicions, els sobreentesos, el que no es diu explícitament, doble sentits, el lipsis...

Comprendre la forma del discurs.

- Comprendre l'estructura o l'organització del discurs.
- Identificar les paraules que marquen l'estructura del text, que canvien de tema, que obrin un nou tema i el conclouen.
- Identificar la variant dialectal i el registre del discurs.
- Captar el to del discurs: agressivitat, ironia, humor, sarcasme...
- Notar les característiques acústiques del discurs: la veu (vocalització, greu/aguda, actitud de l'emissor...) i el discurs (ritme, velocitat, pauses, entonació...)

1.1. Comprensió oral

Microhabilitats

ANTICIPAR

- Saber activar tota la informació que tenim sobre una persona o un tema per a preparar la comprensió d'un discurs.
- Saber preveure el tema, el llenguatge i l'estil del discurs.
- Saber anticipar el que es dirà a partir del que ja s'ha dit.

INFERIR

- Saber inferir dades de l'emissor: edat, sexe, caràcter, actitud, procedència sociocultural, propòsits...
- Saber extraure informació del context comunicatiu: situació, paper de l'emissor i del receptor, tipus de comunicació...
- Saber interpretar els codis no verbals: mirada, gestos, moviments...

1.1. Comprensió oral

Microhabilitats

RETENIR

- Recordar paraules, frases i idees durant uns segons per a poder interpretar-les més avant.
- Retenir en la memòria a llarg termini aspectes d'un discurs:

a) Les informacions més rellevants: tema i dades bàsiques.
b) La situació i el propòsit comunicatiu.
c) L'estructura del discurs.
d) Algunes paraules especials (estranyes, noves, rellevants).

- Utilitzar els diversos tipus de memòria (visual, auditiva, olfactiva, etc.) per a retenir informació.

1.1. Comprensió oral

Didàctica

Consideracions generals

- Exercicis freqüents, breus i intensius.
- Més útils les activitats curtes, variades i actives (jocs, dictats breus, diàlegs...) de 5 o 10 minuts com a màxim, que les llargues i avorrides exposicions amb apunts (que també es poden fer de tant en tant i de manera preparada).
- Pràctiques combinables amb d'altres que incloguen la resta d'habilitats i el sistema de la llengua: abans d'un punt de gramàtica es pot escoltar un text que n'exemplifique l'aspecte.
- Èmfasi en la comprensió i no en el resultat de l'exercici (millor que s'adonen dels errors i els corregisquen).
- No s'han d'entendre cadascuna de les paraules que conformen un discurs per a comprendre'n el significat global.
- Tampoc no cal que, com a docents, parafrasegem ni expliquem tot el text (l'alumnat practicarà la comprensió de l'explicació, no del text original).
- El material ha de ser real i variat: a) ha de mostrar un llenguatge autèntic (vacil·lacions, repeticions, redundàncies...), i ha d'incloure una dosi natural de *soroll*; b) ha de ser variat, amb mostres de diferents variants dialectals, de diferents registres i de tot tipus de textos i temes.

1.1. Comprensió oral

Didàctica

Característiques dels exercicis de comprensió:

- Els alumnes han de tenir un motiu per a escoltar (tasca de l'exercici).
- Han de formular de manera visible i observable (anotant, escrivint, parlant...) la seua comprensió, de manera que es puga comentar, millorar, avaluar. És interessant l'ús de suports visuals (paper, notes, esquemes, fotografies, dibuixos...).
- Els alumnes han de poder escoltar més d'una vegada el text oral, per a poder concentrar-se en punts determinats (pronunciació, significat d'alguna paraula, entonació...).

1.1. Comprensió oral

Didàctica

Passos per a posar en pràctica els exercicis:

1) Introduir el tema del text que s'escoltarà i presentar la situació. (Es pot relacionar amb els interessos personals dels alumnes → + motivació).
2) Presentar de forma concreta i clara la tasca que s'ha de realitzar. Per exemple: entendre una idea principal, una informació determinada...
3) Escoltar el discurs oral: fer el discurs, llegir en veu alta, posar el vídeo, etc. Treball individual dels alumnes.
4) Demanar als alumnes que comparen les seues respostes per parelles o en grups xicotets.
5) Escoltar novament el discurs.
6) Comparar les respostes per parelles, en grups xicotets o a nivell de grup classe. Acabar l'activitat verificant si són correctes, tornar a escoltar el discurs oral i detenir-se en els punts importants.

1.1. Comprensió oral

Exercicis de comprensió

1) *Jocs mnemotècnics*. Jocs populars per als més xicotets (memoritzar tornades de cançons, de contes, i repetir-los en el moment adequat). Per als majors, jocs com el telèfon, el dictat de secretari o el simple exercici de retenció del màxim de dades d'una exposició.
2) *Escoltar i dibuixar*. Es donen unes instruccions i l'alumnat ha de dibuixar allò que entén.
3) *Completar quadres*. Els alumnes han de completar un quadre a partir de les exposicions orals. Per exemple, es pot tractar d'entrevistes a persones sobre els seus esports preferits, de la biografia d'un personatge cèlebre, d'una llista d'arguments sobre un tema polèmic, o també pot ser una explicació més tècnica sobre els sistemes de reproducció d'una célula.

1.1. Comprensió oral

Exercicis de comprensió

4. *Transferir informació*. En compte d'un quadre, s'ha de completar a partir d'un text oral un esquema, un text amb espais en blanc o un dibuix al que calga afegir noms o dades. També es pot demanar als alumnes que anoten la informació oral en un paper, i l'exercici es converteix en una tasca d'agafar apunts.
5. *Triar opcions*. Per exemple, els alumnes tenen tres fotografies o més (de persones, paisatges, objectes...) i han de descobrir quina correspon a la descripció que escolten.
6. *Identificar errors*. Consisteix a trobar les mentides o errors, prèviament avisats, que conté un discurs oral. Per exemple, els alumnes han de fer una explicació del que fan durant el dia i hi han d'introduir tres mentides que la resta de la classe ha de descobrir.

1.1. Comprensió oral

Exercicis de comprensió

7. *L'aprenentatge cooperatiu*. Proposa substituir el treball individual i la competitivitat de l'aula per la cooperació entre alumnes que formen veritables equips de treball.

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Tipologia d'exercicis:

a) *Intensius*: desenvolupen microhabilitats específiques de la comprensió oral i es concentren en aspectes concrets de la llengua (una paraula, una estructura...). Fragments per escoltar o produir, breus; resposta, única o tancada; treball individual; temps, 5-10 minuts.

b) Extensius: serveixen per a practicar la comprensió de discursos sencers o fragments extensos (15-20 minuts). Treball per parelles o en petits grups; tasca global; resposta, oberta.

c) Productius: desenvolupen les habilitats productives i utilitzen gravadores i vídeos com a mitjans per a elaborar textos orals o escrits.

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis d'àudio

Intensius	- Idea central (propòsit, dada més important) - Els detalls (dada concreta) - Inferir dades (inferir informacions variades: tema, informació del que parla…) - So despullat (com és la situació: quants parlants, on són…) - Anticipació (com continua el fragment aturat) - Repeticions (repetició dels ítems lingüístics) - Endevinar mots (llistat de paraules que hi poden aparéixer)

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis d'àudio

Extensius	- Reconstrucció d'un text (omplir buits cançó) - Transcripció d'un fragment (diferències entre l'oral i l'escrit) - Anàlisi d'exposicions (valorar aspectes positius i millorables de cada parlament o exposició formal) - Comparació i anàlisi (Objectiu → reflexionar sobre els prejudicis i les actituds envers la llengua, els dialectes i les formes de parlar) - Formal i col·loquial (identificar-ne els trets per parelles)

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis d'àudio

Productius	- Programa de ràdio / podcast - Deures enregistrats (enregistrament d'una exposició a casa i avaluació per grups o parelles a classe) - Enregistrar al carrer - Aprenentatge de llengües en comunitat (enregistrament d'un diàleg o una conversa entre els alumnes; treball posterior) - Músiques (què els suggereix una cançó o un ball, on es podria ballar, com seria el músic...) - Sorolls (identificar-los, descriure'ls, en quina situació s'han produït...)

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis de vídeo

Intensius	- Imatge congelada (informacions possibles a partir d'un fotograma del vídeo) - Pensaments i sentiments (es congela la imatge d'un personatge que ha dit alguna cosa *especial*; què pot pensar i sentir?) - Vídeo i qüestionari (per parelles

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis de vídeo

Extensius	- Vídeo i qüestionari (per parelles, llegir i omplir un qüestionari previ; veure'n el vídeo; comparar resultats) - Vídeo i resum - Imatge i so (dos grups d'alumnes: el primer escolta el vídeo sense imatge; el segon veu el vídeo sense so → reconstrucció) - Comportaments (anàlisi i valoració del comportament comunicatiu de diverses persones)

1.1. Comprensió oral

Treball amb àudios i vídeos

Exercicis de vídeo

Productius	- Recreació (d'un text a partir de les imatges mudes) - Guió i vídeo (vídeo de 15-20 minuts)

1.1. Comprensió oral

Avaluació

MANCANCES	
- No discrimina sons importants del català.	
- Problemes greus de segmentació de paraules.	
- No reconeix paraules bàsiques catalanes.	
- No discrimina les paraules o les idees importants del discurs, dels detalls.	
- No sap formar unitats significatives de text: sintagmes, frases, etc.	
- No entén el tema o la idea central.	
- No entén ni la situació ni el propòsit del discurs.	
- Limitacions importants de memòria.	
- No entén la ironia, l'humor o el doble sentit.	
- Poca capacitat d'anticipació.	
- Poca capacitat d'inferència.	
- Poc respecte per l'emissor. Desinterés general.	

1.1. Comprensió oral

Exemple

https://www.llull.cat/catala/aprendre_catala/certificats_basic.cfm

1.2. Expressió oral

S'ha d'ensenyar a parlar?

- L'habilitat de l'expressió oral ha estat sempre la gran oblidada.
- La vida actual exigeix un nivell de comunicació oral tan alt (o més) com de redacció escrita.
- Convé treballar a classe situacions com:
  - Comunicacions d'àmbit social (parlaments, exposicions, debats públics...)
  - Noves tecnologies (telèfon, ràdio, televisió...)
  - Situacions acadèmiques (entrevistes, exàmens orals...)
- Amb els alumnes no-catalanoparlants, la pràctica de l'expressió oral ha de ser més important que en una situació normal.

1.2. Expressió oral

Tipus de text i necessitats orals

COMUNICACIONS ORALS

Singulars	Duals	Plurals
Discurs polític Exposició magistral Cançó enregistrada	Trucada telefònica Diàleg de dos amics Entrevista	Reunió de veïns Debat a classe Conversa d'amics

Comunicació singular: un receptor o més no tenen la possibilitat immediata de respondre (no poden exercir el paper d'emissor).

Comunicació dual: dos interlocutors alternen papers.

Comunicació plural: tres interlocutors o més alternen papers.

1.2. Expressió oral

Tipus de text i necessitats orals

COMUNICACIÓ ORAL

Comunicació autogestionada (singular): capacitat de preparació i autoregulació del discurs.

Comunicació plurigestionada (dual i plural): èmfasi en la interacció i la col·laboració comunicativa.

autogestionada	plurigestionada
Exposició, conferència, xerrada, discurs	Diàleg, tertúlia, entrevista, conversa, debat
1. Hi ha una sola veu.	1. Diverses veus.
2. L'emissor gestiona el text.	2. Els interlocutors negocien el text.
	3. S'estableixen torns de parla, hi ha intercanvi de rols.
4. Modalitat bàsicament enunciativa: afirmacions.	4. Canvis de modalitat: preguntes, respostes, negacions, afirmacions…
5. Trets lingüístics més pròxims a l'escrit: gramaticalitat, descontextualització…	5. Trets típics de l'oral: reduccions, pronoms (tu, ell, jo), el·lipsis…

1.2. Expressió oral

Model teòric d'expressió oral (Bygate 1987)

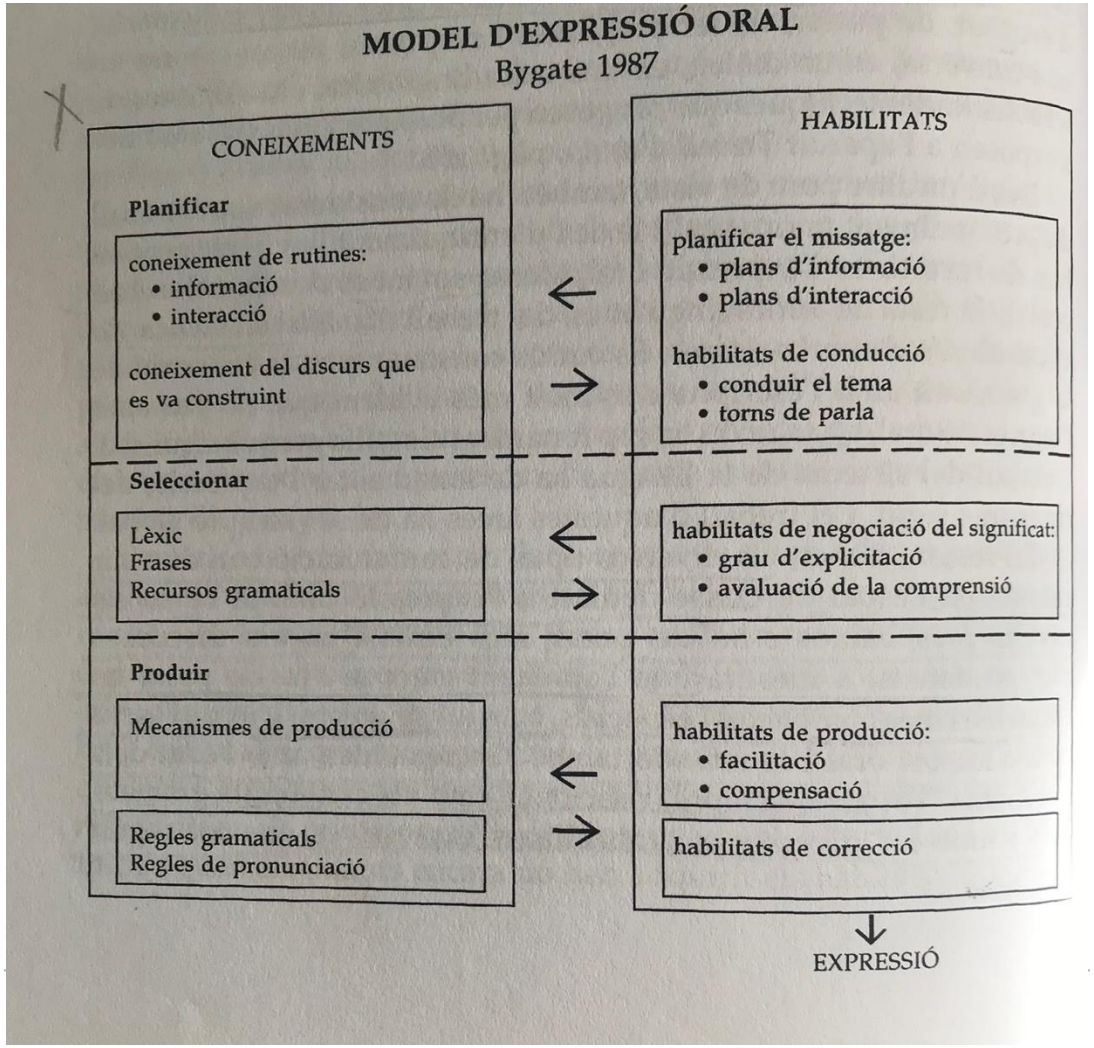

1.2. Expressió oral

Microhabilitats de l'expressió oral

PLANIFICAR EL DISCURS

- Analitzar la situació (rutina) per preparar la intervenció.
- Usar suports escrits per a preparar la intervenció.
- Anticipar i preparar el tema (informació, estructura, llenguatge...).
- Anticipar i preparar la interacció (moment, to, estil...).

1.2. Expressió oral

Microhabilitats de l'expressió oral

CONDUIR EL DISCURS

Conduir el tema

- Buscar temes adequats per a cada situació.
- Iniciar o proposar un tema.
- Desenvolupar el tema.
- Donar per acabat un tema de conversa.
- Conduir la conversa cap a un tema nou.
- Desviar o eludir un tema de conversa.
- Relacionar un tema nou amb un de vell.
- Saber obrir i tancar un discurs oral.

Conduir la interacció

- Manifestar que es vol intervenir (gestos, sons, frases...).
- Escollir el moment adequat per a intervenir.
- Utilitzar eficaçment el torn de paraula.
- Reconéixer quan un interlocutor demana la paraula.
- Cedir el torn de parla a un interlocutor en el moment adequat.

1.2. Expressió oral

Microhabilitats de l'expressió oral

NEGOCIAR EL SIGNIFICAT

- Adaptar el grau d'especificació del text.
- Avaluar la comprensió de l'interlocutor.
- Usar circumloquis per a suplir buits lèxics.

PRODUIR EL TEXT

Facilitar la producció

- Simplificar l'estructura de la frase.
- Elidir totes les paraules irrellevants.
- Usar frases fetes i fórmules de les rutines.
- Usar mots crossa, pauses i repeticions.

Compensar la producció

- Autocorregir-se.
- Precisar i polir el significat del que es vol dir.
- Repetir i resumir les idees importants.
- Reformular el que s'ha dit.

Corregir la producció

- Articular amb claredat els sons del discurs.
- Aplicar les regles gramaticals de la llengua (normativa).

1.2. Expressió oral

Microhabilitats de l'expressió oral

ASPECTES NO-VERBALS

- Controlar la veu: impostació, volum, matisos, to.
- Usar codis no-verbals adequats: gestos i moviments.
- Controlar la mirada: adreçar-la als interlocutors.

1.2. Expressió oral

Didàctica

Consideracions generals:

1. Prendre consciència de les necessitats orals (fer veure la importància de l'oral en la vida quotidiana).
2. Progressos a mitjà i llarg termini.
3. La correcció (precisió lèxica, gramaticalitat, normativa, pronunciació clara) i la fluïdesa (velocitat i ritme, desimboltura, seguretat, connexió del discurs).
4. L'ordre a classe (d'exercicis breus i més controlats, a pràctiques més complexes i obertes, amb major llibertat per a l'alumne).
5. Planificar l'activitat d'expressió (pla didàctic coherent i adequat a les circumstàncies: un objectiu, uns continguts i una avaluació).

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

TIPOLOGIA D'EXERCICIS D'EXPRESSIÓ ORAL

Tècnica 1. Drames 2. Escenificacions 3. Jocs de rols 4. Simulacions 5. Diàlegs dirigits 6. Jocs lingüístics 7. Treball d'equip 8. Tècniques humanistes	**Tipus de resposta** 9. Repetició 10. Buits d'informació 11. Donar instruccions 12. Solució de problemes 13. Pluja d'idees
Recursos materials 14. Històries i contes 15. Sons 16. Imatges 17. Tests, qüestionaris, etc. 18. Objectes	**Comunicacions específiques** 19. Exposició 20. Improvisació 21. Parlar per telèfon 22. Lectura en veu alta 23. Vídeo i àudio 24. Debats i discussions

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tècnica

1. *Drames*: es demana a l'alumne que s'imagine com reaccionaria a una situació; no hi ha preparació prèvia; són comunicatius, reals i, en general, de resposta oberta; solen ser curts. Es poden utilitzar tot tipus de materials (fotos, objectes...) i de recursos (gesticular, observar, dibuixar...).

- Oficina d'objectes perduts: si la descripció és correcta, es retorna l'objecte → precisió del llenguatge.
- Persuasió: es tracta d'aconseguir que el company diga una paraula escrita en el paper sense que se n'adone → saber dirigir la conversa.

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tècnica

2. *Escenificacions*: hi ha un paper definit prèviament; es prepara l'activitat (lectura, memorització, assaigs...); s'utilitza un llenguatge i un text fixat prèviament (sense improvisació ni espontaneïtat); hi ha una representació final davant d'un públic.
3. *Jocs de rols*: defineix la situació de comunicació, però no determina ni fixa el llenguatge que cal usar; l'alumne assumeix un rol; hi ha una certa improvisació i espontaneïtat; no cal escenificació final; hi poden haver complements (fotos, dibuixos...). Ex.: venedor-comprador.
4. *Simulacions*: hi ha un problema que cal resoldre; la situació de comunicació sol ser una trobada (reunió, debat, discussió) entre tots els participants; cada alumne assumeix un rol; s'usa documentació diversa i extensa (informes, proves, etc.); solen tractar temes específics, i són llargues (2 hores o més). Ex.: la programació televisiva d'un canal juvenil.

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tècnica

5. *Diàlegs dirigits*: exercicis pautats de diàleg en què dos alumnes practiquen de forma força controlada determinades funcions lingüístiques. Són útils per a exercitar estructures gramaticals complexes (*perífrasis d'obligació, subjuntius, tractament de vostè...*).
6. *Jocs lingüístics*: té un component lúdic i motivador important; els alumnes s'hi impliquen activament; hi ha una tasca a fer o resoldre (competició, buit d'informació, un problema...).

- Enigmes: són històries sorprenents, de les quals només se n'explica una part, i que l'alumne ha d'endevinar fent preguntes.
- Jocs psicològics: contenen algun tipus de reflexió psicològica –de dubtosa seriositat–, que fomenten l'expressió i la controvèrsia entre els alumnes

7. *Treball d'equip*: per a fomentar la interacció a l'aula i, també, per a promoure l'expressió oral dels alumnes.

- Limitació de recursos. Per exemple: només un alumne té la fotocòpia d'un text i l'ha de dictar a la resta. O, durant una explicació magistral de 15-20 minuts, els alumnes només poden apuntar 15 paraules com a apunts.
- Trencaclosques. Cada membre de l'equip en té una peça, i el grup ha d'intentar recompondre la unitat, però no es pot ni ensenyar ni llegir als altres, només explicar amb les pròpies paraules.
- Conversa amb fitxes. Consisteix a parlar d'un tema determinat entre els membres de cada equip i a controlar la conversa. Controlar el torn de paraula per mitjà del bolígraf.

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tècnica

8. *Tècniques humanistes*: els alumnes han de sentir-se còmodes a l'aula, per a poder aportar-hi la seua personalitat i experiència; s'ha de fomentar la coneixença i la interrelació entre els alumnes; tenen llibertat per a dir el que vulguen.

- Parlar d'un mateix: parlar durant 5 minuts amb un company sobre un tema concret: a) No es poden fer preguntes; b) No es pot parlar de l'altre ni de l'entorn, només d'un mateix; c) S'ha de mirar als ulls.
- El mirall: l'alumne A dona el parer sobre un tema controvertit i, en acabant, el B fa un resum del que ha entés; aquest no pot iniciar la seua exposició fins que A no done el resum com a bo.

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tipus de resposta

9. *Repeticions*: exercicis mecànics i de resposta tancada per a la consolidació de l'expressió d'algun ítem gramatical. Solen tenir estructura de pregunta/resposta/pregunta/resposta. Ex.: "si haguera plogut".
10. *Buits d'informació*: normalment per parelles; cada membre té una informació que no té l'altre; cal col·laboració per aconseguir tota la informació; se sol treballar amb algun document (text, dibuix, etc.); hi ha una autoavaluació final. Ex.: buscar diferències entre dos dibuixos; situar els mobles en un plànol (cadascun, dos plànols; han de dibuixar els mobles de l'altre).

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Tipus de resposta

11. *Donar instruccions*: s'elaboren, es formulen i s'executen instruccions per a fer qualsevol mena d'activitats; l'avaluació es fa a partir de l'execució de les instruccions (s'ha aconseguit l'objectiu?, el text era entenedor i correcte?); els alumnes poden treballar per parelles o en grups.

- Instruccions per a dibuixar un_____?
- Comunicació unidireccional o bidireccional.

12. *Solució de problemes*: es planteja una situació i diverses opcions a escollir; s'ha d'arribar a un acord entre el grup; cada alumne expressa la seua opinió; hi pot haver material de suport (fotos, escrits...). Ex.: trobar qui és l'assassí; escollir una professió o un animal per anar a viure en un altre planeta; decidir quin personatge salvar en una situació límit...

13. *Pluja d'idees*: el punt de partida és un estímul d'índole variada (foto, paraula, so, música...); els alumnes han d'aportar idees, dades o informacions a partir de l'estímul; totes les respostes són vàlides, si són lingüísticament correctes; es posa èmfasi en la quantitat, la imaginació i la varietat de les respostes. Ex.: Com seria el món si...? / Com es podria millorar aquest objecte?

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Recursos materials

14. *Històries i contes*: hi entra tot tipus de material narratiu oral: literatura, tradició popular, acudits, notícies de ràdio o TV, anècdotes personals... S'utilitza per a practicar i desenvolupar totes les habilitats lingüístiques.

- Modificar una història coneguda (canviar-ne el punt de vista, el context; el final, un diàleg; eliminar-ne o introduir-hi elements...).
- Desenvolupar una història coneguda (ampliar detalls o aspectes secundaris; recrear una escena del conte...).
- Comentar una història coneguda (fer i respondre preguntes de comprensió i interpretació després d'escoltar o llegir un conte; associar elements de la història a fotografies, colors, olors, formes...).
- Inventar-se una història (continuar o acabar un conte començat; imaginar-se una història a partir de l'esquema tradicional; construir un conte a partir de paraules-clau).
- Premsa (a partir d'una notícia).
- Històries personals (anècdotes o fets curiosos de cadascú o de familiars; dir tres dates importants, tres objectes estimats, tres fotos curioses...).

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Recursos materials

15. *Sons*: cançons (cantar-ne, canviar lletres de cançons populars, interpretar-ne, inventar-se'n); sorolls (identificar-ne, imaginar-ne la manera de producció, construir-ne una història); música (comentar-la, fer-ne suposicions, posar-hi paraules, gestos...).
16. *Imatges*: còmics (posar paraules a les bafarades buides, interpretar-los); fotografies (descriure-les, relacionar-les, construir-ne històries), dibuixos (donar i escoltar instruccions per a fer-ne, explicar una història dibuixada); reproduccions artístiques (interpretar pintures o escultures, criticar-les, opinions personals...).
17. *Tests i qüestionaris*: entrevista encreuada (dos alumnes s'entrevisten i després exposen la informació de l'altre), enquestes sobre gustos o opinions (quin tipus de música?, quan l'escoltes?, on?, com?, per què?), tests psicològics (una persona és seriosa, tranquil·la, divertida...).
18. *Objectes*: personificar un objecte; amagar-ne a la classe i donar instruccions; construir històries; endevinar objectes).

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Comunicacions específiques

19. *Exposició*: cal deixar temps perquè es preparen les intervencions, però es pot impedir que es llegisca textualment un escrit; donar a la classe alguna raó per a escoltar (prendre apunts, fer un esquema...); distribuir l'espai de forma adequada (l'orador, al davant, amb la mirada cap a l'audiència); avaluar cada intervenció.
20. *Improvisació*: en una circumstància inesperada, sorgeix una situació o un tema nous que ens obliguen a parlar sense haver-ho previst ni pensat abans. Els objectius d'aquest tipus d'activitat (improvisar sobre una paraula, per exemple) són desenvolupar fluïdesa, confiança i capacitat d'improvisació.
21. *Parlar per telèfon*: té rutines (esquemes d'intervenció) i unes regles implícites d'ús (no trepitjar-se, donar *feedback* oral...). Ex.: jocs de rol telefònics, el joc del telèfon en què es deforma el missatge, enregistrar missatges en el contestador automàtic...

1.2. Expressió oral

Exercicis i recursos per a l'expressió

Comunicacions específiques

22. *Lectura en veu alta*: l'alumne no aporta res de personal ni d'espontani, sinó que només posa la seua veu. Hi ha la lectura dramatitzada (interpretar un escrit que tots tenen; èmfasi en l'entonació), la lectura comunicativa (llegir un escrit que l'audiència no té i que ha de comprendre), i la lectura avaluativa (concentrar-se en la correcció i la fluïdesa).
23. *Vídeo i àudio*: enregistraments i comentaris posteriors d'intervencions orals.
24. *Debats i discussions*: converses organitzades sobre un tema controvertit i amb un discurs clarament argumentatiu. Cal que es planifique meticulosament (formalitzar els torns de paraula; donar papers determinats; deixar temps i documents perquè es preparen les intervencions; jugar amb l'espai de l'aula; avaluar l'activitat).

1.2. Expressió oral

Planificació de l'expressió

Volem dedicar una classe a treballar textos argumentatius o a practicar les perífrasis d'obligació. Hi ha prou amb la realització d'un debat a partir d'un problema o un joc de rols sobre les obligacions que tenen dos individus? Cal preparar l'exercici amb activitats més tancades i gramaticals per a practicar les formes: soc de l'opinió que, fonamento aquesta tesi amb, no accepto, etc. / haver de, cal que, és necessari.

1.2. Expressió oral

Planificació de l'expressió

1. Activitats *pre-comunicatives*: èmfasi en l'adquisició d'estructures gramaticals i de lèxic.

1.a. *Exercicis estrucutrals*: aïllen els diversos elements lingüístics de la comunicació (mots, frases...) i serveixen perquè els alumnes n'aprenguen les característiques gramaticals o lèxiques (morfologia, sintaxi...).

1.b. *Exercicis quasi-comunicatius*: presenten les unitats mínimes anteriors en fragments de discurs més grossos i significatius (preguntes, diàlegs, intervencions...), de manera que l'alumne consolida i practica els nous continguts (formulació de construccions de relatiu, frases amb les noves paraules...).

2. Activitats *comunicatives*: més globals i contextualitzades.

2.a. *Exercicis funcionals*: posen èmfasi en el significat i la comprensibilitat del missatge. Els alumnes han d'expressar-se amb els nous ítems lingüístics (en un diàleg per a completar buits d'informació; en una discussió o un debat, per a solucionar algun problema).

2.b. *Exercicis d'interacció social*: es posa èmfasi en les connotacions socials del llenguatge. Els alumnes han d'adreçar-se a interlocutors distints amb jocs de rols i simulacions, en situacions de comunicació ben diverses, i han d'adequar la seua expressió a cada cas.

1.2. Expressió oral

Manejament i interacció

1. Preparació meticulosa: preparar els materials, decidir com es realitzarà, amb quins passos, amb quines interaccions, com s'organitzarà l'espai...
2. Donar instruccions als alumnes: presentar l'activitat, explicar-ne els objectius i el que s'ha de fer, com s'haurà de treballar...
3. Seguiment de l'activitat.
4. Avaluació i correcció: es comenten la realització de l'activitat, el resultat i els errors comesos.

1.2. Expressió oral

Avaluació

Sistemes analítics: puntuen cada aspecte per separat

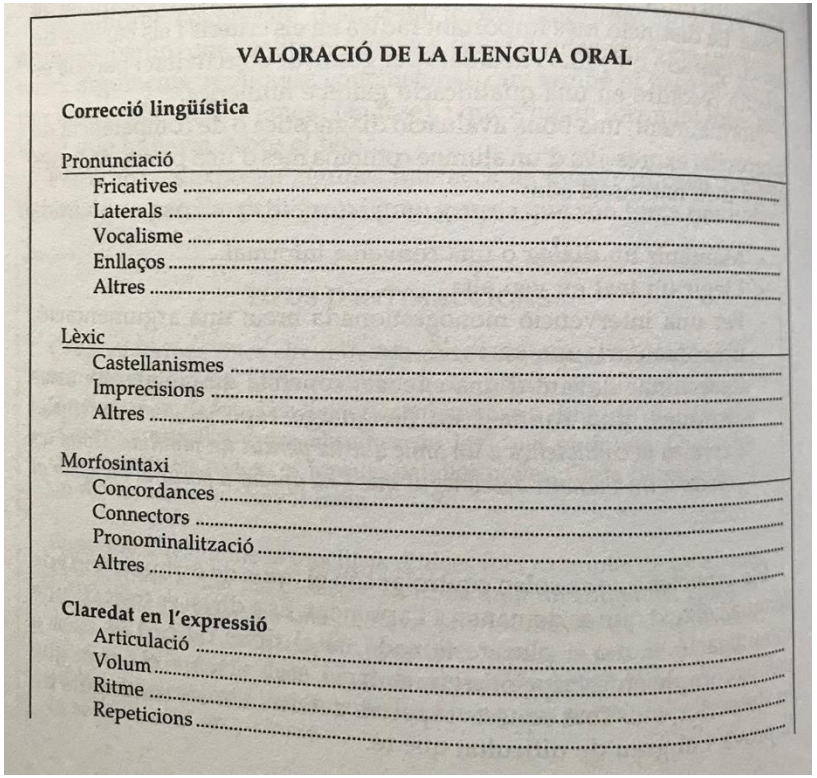

VALORACIÓ DE LA LLENGUA ORAL

Correcció lingüística

Pronunciació
- Fricatives .....
- Laterals .....
- Vocalisme .....
- Enllaços .....
- Altres .....

Lèxic
- Castellanismes .....
- Imprecisions .....
- Altres .....

Morfosintaxi
- Concordances .....
- Connectors .....
- Pronominalització .....
- Altres .....

Claredat en l'expressió
- Articulació .....
- Volum .....
- Ritme .....
- Repeticions .....

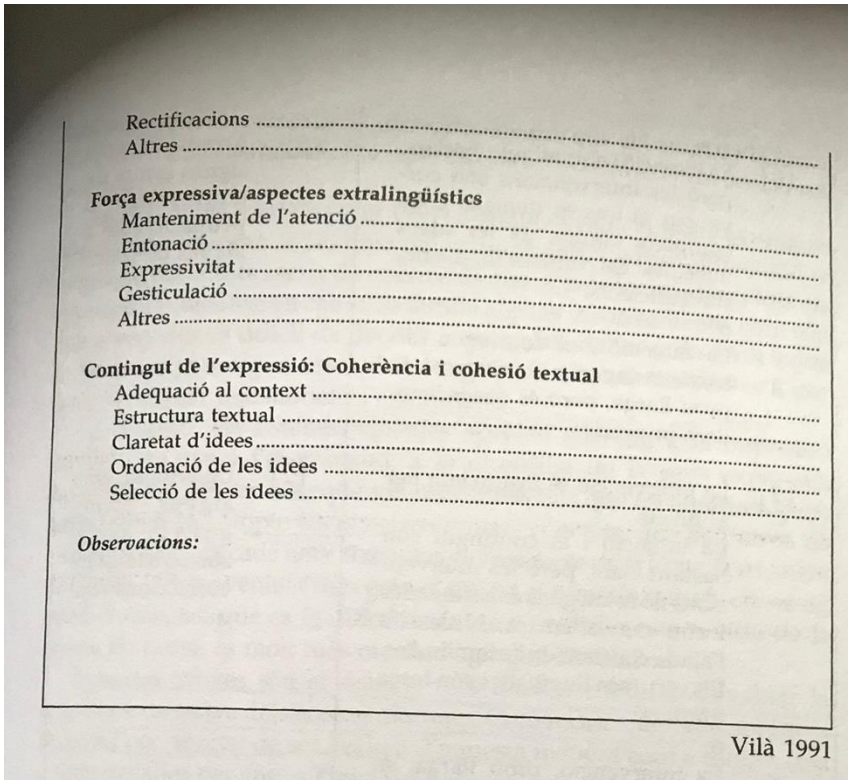

- Rectificacions .....
- Altres .....

Força expressiva/aspectes extralingüístics
- Manteniment de l'atenció .....
- Entonació .....
- Expressivitat .....
- Gesticulació .....
- Altres .....

Contingut de l'expressió: Coherència i cohesió textual
- Adequació al context .....
- Estructura textual .....
- Claretat d'idees .....
- Ordenació de les idees .....
- Selecció de les idees .....

Observacions:

Vilà 1991

1.2. Expressió oral

Avaluació

Sistemes sintètics: associen un nivell general de llengua a una qualificació

INTERVENCIÓ ORAL	
02. Fluïdesa	**03. Correció**
5 La intenció i el contingut del text són clars. La intervenció té un ordre lògic, està ben cohesionada i els recursos de la llengua que utilitza són variats i adequats. El discurs és fluid, amb poques vacil·lacions.	5 Bona, malgrat algun petit error irrellevant.
4 La intenció i el contingut del text són clars. La intervenció té un ordre lògic, però no és gaire llarga o té algun problema d'estructura o coherència (de lligam entre les parts del text). Els recursos que utilitza són suficients.	4 Bona, però amb *alguns errors de lèxic* i algun error poc important de morfosintaxi o de pronunciació.

3	La intenció i el contigut són clars, però les intervencions són curtes per al que es demana o no completa alguna de les idees iniciades. Els recursos lingüístics són suficients. o La intenció i el contingut són bastant clars. La intervenció és prou llarga, però és desordenada o imprecisa.	3	Acceptable, amb alguns errors de morfosintaxi o pronunciació i alguns de lèxic.
2	La intervenció és insuficient per al nivell: La intenció i el contingut són bastant clars, però les intervencions no estan gens cohesionades i són massa curtes. Necessita l'ajuda constant de l'examinador. Els recursos lingüístics són força limitats. o La intervenció, prou llarga, és desordenada i poc cohesionada. Sovint no acaba les idees iniciades. La intenció i el contingut de vegades no són gaire clars.	2	Defectuosa, amb alguns errors greus de morfosintaxi o força incorreccions lèxiques.
1	Les intervencions són curtes i la intenció i el contingut no són clars. Té pocs recursos lingüístics.	1	Defectuosa, amb molts errors greus de morfosintaxi i de lèxic.
0	Les intervencions són molt curtes i l'examinand demostra molt poca capacitat comunicativa.	0	Molt defectuosa.

Junta Permanent de Català. Certificat C. Barem de puntuació d'una intervenció oral monogestionada. 1992.

1.2. Expressió oral

Avaluació

Exemple CIEACOVA (gener, 2021)

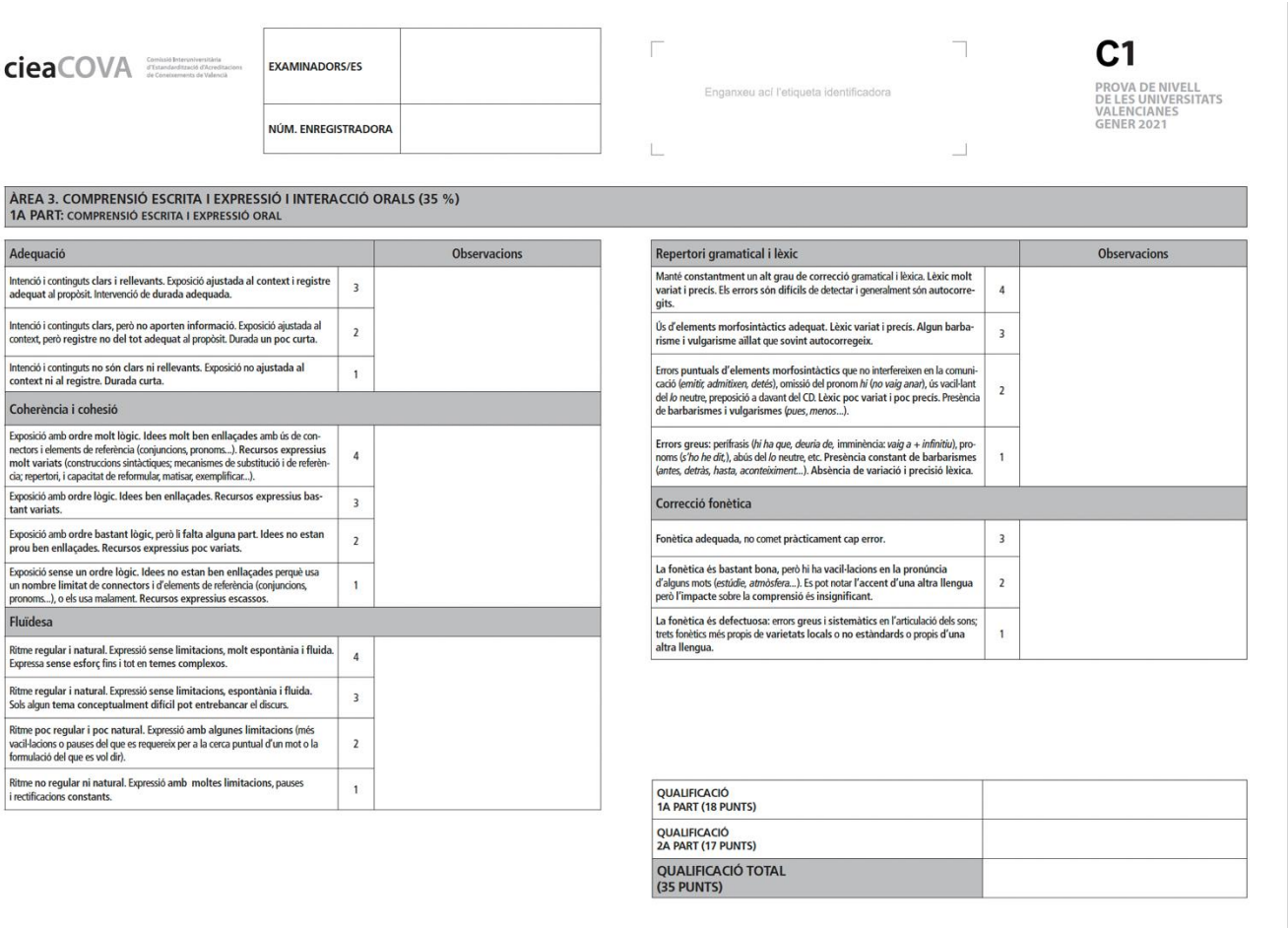

cieaCOVA Comissió Interuniversitària d'Estandardització d'Acreditacions de Coneixements de València

EXAMINADORS/ES	
NÚM. ENREGISTRADORA	

Enganxeu ací l'etiqueta identificadora

C1

PROVA DE NIVELL DE LES UNIVERSITATS VALENCIANES GENER 2021

ÀREA 3. COMPRENSIÓ ESCRITA I EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS (35 %)
1A PART: COMPRENSIÓ ESCRITA I EXPRESSIÓ ORAL

Adequació		Observacions
Intenció i continguts clars i rellevants. Exposició ajustada al context i registre adequat al propòsit. Intervenció de durada adequada.	3	
Intenció i continguts clars, però no aporten informació. Exposició ajustada al context, però registre no del tot adequat al propòsit. Durada un poc curta.	2	
Intenció i continguts no són clars ni rellevants. Exposició no ajustada al context ni al registre. Durada curta.	1	
Coherència i cohesió		
Exposició amb ordre molt lògic. Idees molt ben enllaçades amb ús de connectors i elements de referència (conjuncions, pronoms...). Recursos expressius molt variats (construccions sintàctiques; mecanismes de substitució i de referència; repertori, i capacitat de reformular, matisar, exemplificar...).	4	
Exposició amb ordre lògic. Idees ben enllaçades. Recursos expressius bastant variats.	3	
Exposició amb ordre bastant lògic, però li falta alguna part. Idees no estan prou ben enllaçades. Recursos expressius poc variats.	2	
Exposició sense un ordre lògic. Idees no estan ben enllaçades perquè usa un nombre limitat de connectors i d'elements de referència (conjuncions, pronoms...), o els usa malament. Recursos expressius escassos.	1	
Fluïdesa		
Ritme regular i natural. Expressió sense limitacions, molt espontània i fluida. Expressa sense esforç fins i tot en temes complexos.	4	
Ritme regular i natural. Expressió sense limitacions, espontània i fluida. Sols algun tema conceptualment difícil pot entrebancar el discurs.	3	
Ritme poc regular i poc natural. Expressió amb algunes limitacions (més vacil·lacions o pauses del que es requereix per a la cerca puntual d'un mot o la formulació del que es vol dir).	2	
Ritme no regular ni natural. Expressió amb moltes limitacions, pauses i rectificacions constants.	1	

Repertori gramatical i lèxic		Observacions
Manté constantment un alt grau de correcció gramatical i lèxica. Lèxic molt variat i precís. Els errors són difícils de detectar i generalment són autocorregits.	4	
Ús d'elements morfosintàctics adequat. Lèxic variat i precís. Algun barbarisme i vulgarisme aïllat que sovint autocorregeix.	3	
Errors puntuals d'elements morfosintàctics que no interfereixen en la comunicació (*emitir, admitixen, detés*), omissió del pronom *hi* (*no vaig anar*), ús vacil·lant del *lo* neutre, preposició a davant del CD. Lèxic poc variat i poc precís. Presència de barbarismes i vulgarismes (*pues, menos*...).	2	
Errors greus: perífrasis (*hi ha que, deuria de*, imminència: *vaig a + infinitiu*), pronoms (*s'ho he dit,*), abús del *lo* neutre, etc. Presència constant de barbarismes (*antes, detràs, hasta, aconteiximent*...). Absència de variació i precisió lèxica.	1	
Correcció fonètica		
Fonètica adequada, no comet pràcticament cap error.	3	
La fonètica és bastant bona, però hi ha vacil·lacions en la pronúncia d'alguns mots (*estúdie, atmósfera*...). Es pot notar l'accent d'una altra llengua però l'impacte sobre la comprensió és insignificant.	2	
La fonètica és defectuosa: errors greus i sistemàtics en l'articulació dels sons; trets fonètics més propis de varietats locals o no estàndards o propis d'una altra llengua.	1	

QUALIFICACIÓ 1A PART (18 PUNTS)	
QUALIFICACIÓ 2A PART (17 PUNTS)	
QUALIFICACIÓ TOTAL (35 PUNTS)	

1.2. Expressió oral

Correcció

Cinc puntualitzacions sobre la correcció:

1. Corregir només els errors més importants.
2. Fomentar l'autocorrecció i la col·laboració entre companys.
3. Dir els errors però no corregir-los.
4. Correcció i fluïdesa.
5. Mesurar el grau de correcció.

1.2. Expressió oral

Correcció

- Correcció immediata: s'indica l'error concret en el moment.
- Correcció diferida: els errors es comenten al final.

Avantatges i inconvenients:

Correcció immediata	Correcció diferida
- Pot bloquejar l'alumne.	- Selecciona els errors importants i repetits de tota la intervenció.
- Es fixa l'error concret d'un moment.	- Comenta errors descontextualitzats.
- Corregeix els errors en el context en què es donen.	- El professor ha d'anotar els errors en un paper i això pot distraure'l.

1.2. Expressió oral

Correcció

Tècniques:

1. Fitxa autocorrectiva: cada alumne guarda la fitxa personalitzada en què el professor apunta els errors que comet habitualment. Pot anar esborrant els que ja no realitza.
2. Semàfor: amb cartolines de colors del semàfor per a indicar el tipus d'error.
3. Subhasta de frases: el professor recull algunes de les incorreccions més habituals en forma de brases, les barreja amb altres oracions correctes i les subhasta totes a la classe. Els alumnes, en grups, han de "comprar" les frases correctes.
4. Rol de corrector: l'ha d'adoptar un alumne durant un període de temps.

1.2. Expressió oral

Pràctica 2.

Quines són les microhabilitats de l'expressió oral? Proposa una activitat en què en treballes una per a secundària.

1.3. Comprensió lectora

Llegir és comprendre

Solé 1992, i Colomer i Camps 1991 exposen que la seqüència didàctica típica i tòpica d'ensenyament de la lectura és:

1. El mestre escull una lectura del llibre de text.
2. Un alumne en llegeix un fragment, mentre la resta segueix el fil al seu llibre.
3. Si comet algun error d'oralització, el mestre el corregeix directament o delega un altre alumne.
4. Havent oralitzat l'escrit, el mestre formula preguntes sobre la lectura, que els alumnes responen individualment.
5. Treballs de gramàtica fets a partir del text.

1.3. Comprensió lectora

Llegir és comprendre

LECTURA

Plot ro jo vaig pidre al cató. Vaig socre un ban cotell. El grasc estava cantament linent. No ho vaig drinir. Una Para jocia i un Pari joci estaven plinant al enditant meu. Estaven gribblant atment. Jo vaig grottre al pari i a la Para fonament. No van goffre nu platió. Na el hini jo no ho vaig potre ilcre'l. Vaig lindre vàla. Vaig possre forbanament.

PREGUNTES

1. On va pidre l'escriptor plot ro?
2. Va drinir el grasc?
3. Qui estava plinant al enditant seu?
4. Estaven gribblant atment o sapament?
5. Va lindre o no?

1.3. Comprensió lectora

Llegir és comprendre

RESPOSTES

1. Al cató.
2. No.
3. Una Para jocia i un Pari joci.
4. Atment.
5. Sí.

- El fet d'haver pogut contestar → capacitat d'observació i un bon entrament en la tasca de respondre preguntes tancades, però no se'n pot deduir una entesa del text, ni les paraules importants, ni l'estructura sintàctica.
- L'error essencial d'aquesta mena d'activitats → oblidar que el més important de la lectura és que significa comprendre.
- Llegir és comprendre un escrit.

1.3. Comprensió lectora

Tipus de lectura

Segons Ronald V. White (1983), d'acord amb els objectius de comprensió i la velocitat:

LECTURA SILENCIOSA

a) *Extensiva*: per plaer o interés.
b) *Intensiva*: per obtenir informació d'un text.
c) *Ràpida i superficial*: per obtenir informació sobre un text.
d) *Involuntària*: notícies, anuncis, cartels...

1.3. Comprensió lectora

Tipus de lectura

Mètodes de lectura ràpida o de lectura en diagonal → defineixen l'eficàcia lectora a partir de la velocitat i de la comprensió (Bisquerra 1983):

TIPUS DE VELOCITAT LECTORA

1. Lectura integral

a) *Reflexiva*: + lenta, implica una comprensió exhaustiva i una anàlisi minuciosa (+ del 80% de comprensió) → estudi, exàmens, escriptura, quan ens convé entendre tots els detalls.

b) *Mitjana*: + habitual, comprensió del 50%-70% → lectura per oci, feina (informes, cartes, normativa...), casa o al carrer.

2. Lectura selectiva

a) *Atenta*: examinar detalladament, repassar → dades concretes i detalls interessants. (Quants anys tenia X personatge? On hi ha els exemples?)

b) *Cop d'ull*: mirar superficialment → per formar-nos una primera idea global, que ens permeta dirigir l'atenció cap a una part o una altra. (De què tracta el text? És espés?)

- Rapidesa
+ Comprensió

+ Rapidesa
- Comprensió

1.3. Comprensió lectora

Tipus de lectura

A partir de Munby 1968, i Ribé i Dejuan 1984:

Lectura intensiva	Lectura extensiva
Comentari d'escrits breus a classe.	Llibres de lectura per a l'assignatura.
- Amb textos curts.	- Amb textos llargs.
- Explotació didàctica explícita a l'aula.	- Lectura més "natural" fora de l'aula.
- Èmfasi en l'entrenament de microhabilitats.	- Èmfasi en el foment d'hàbits i de gustos de lectura.
- Èmfasi en diversos tipus de comprensió: idea central, detalls, reflexió gramatical, etc.	- Comprensió global.
- Inclosa en els llibres de text.	- Relacionada amb la biblioteca de classe, de centre, de barri, etc.

1.3. Comprensió lectora

Perfil del bon lector

Quines característiques hauria de tenir, per a vosaltres, un bon lector?

1.3. Comprensió lectora

Perfil del bon lector

- Llegeix habitualment en silenci, però també pot oralitzar, si és necessari.
- No cau en els defectes típics de la lectura: oralització, subvocalització, regressions...
- Llegeix amb rapidesa i eficientment.
- Es fixa en unitats superiors del text (frases, mots, etc.). No ressegueix l'escrit lletra a lletra.
- No sol llegir sempre de la mateixa forma, sinó que s'adapta a cada situació i utilitza diverses microhabilitats de lectura.
- El lector expert controla el seu procés de lectura i sap elegir les estratègies adequades al text i a la situació de lectura. En canvi, els "aprenents de lector" començaran a llegir a la primera línia, a poc a poc, oralitzant cada mot → poca comprensió i menys gratificació.

1.3. Comprensió lectora

Perfil del bon lector

Lectors que entenen el text	Lectors amb dèficits de comprensió
- Resumeixen el text de forma jerarquitzada (idees importants + relacions).	- Acumulen les informacions en forma de llista.
- Sintetitzen la informació.	- Suprimeixen el que els sembla redundant. Copien la resta sense guia determinada.
- Seleccionen la informació segons la seua rellevància en el text i entenen com ha estat valorada per l'emissor.	- Seleccionen la informació molt influïts per la col·locació de la informació en el text (frases inici) o segons el seu *interés subjectiu*.

1.3. Comprensió lectora

Model de comprensió lectora

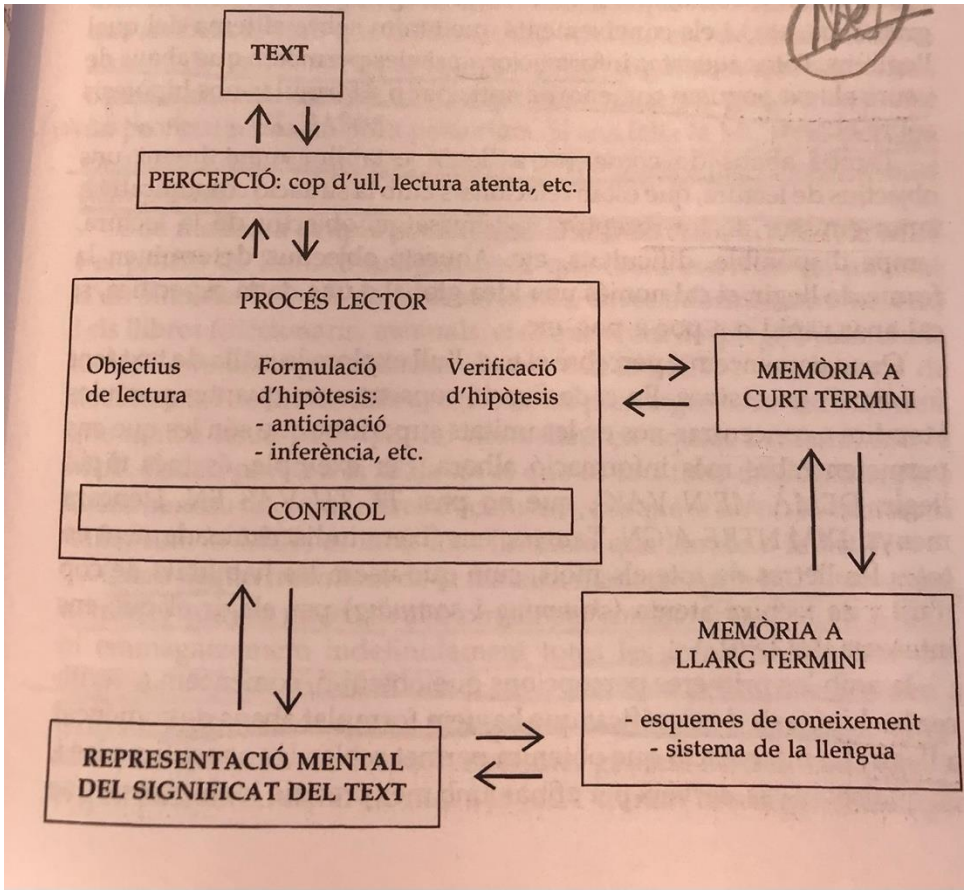

1.3. Comprensió lectora

Microhabilitats de la comprensió lectora

EL SISTEMA D'ESCRIURE

- Reconéixer i distingir les diferents lletres de l'alfabet.
- Pronunciar-les.
- Saber com s'ordenen.
- Saber com es pronuncien les paraules escrites.
- Poder desxifrar l'escriptura feta a mà.

1.3. Comprensió lectora

Microhabilitats de la comprensió lectora

PARAULES I FRASES

- Reconéixer paraules i frases i recordar-ne el significat amb rapidesa.
- Reconéixer que una paraula *nova* té relació amb una paraula *coneguda*. Ex.: *esblanqueït – blanc*.
- Reconéixer la relació entre diverses formes de la mateixa paraula: flexió, derivació, composició, etc.
- Fer servir el context per posar significat a una paraula nova.
- Escollir el significat correcte d'una paraula segons el context.
- Saber escollir en un diccionari l'accepció correcta d'una paraula en un context determinat.
- Saber passar per alt paraules noves que *no* són importants per entendre un text.

1.3. Comprensió lectora

Microhabilitats de la comprensió lectora

GRAMÀTICA I SINTAXI

- Saber controlar la gramàtica de les diferents parts de la frase.
- Identificar el subjecte, el predicat i la resta de categories de l'oració.
- Identificar els referents de les anàfores i dels díctics.
- Reconèixer les relacions semàntiques entre les diferents parts de la frase.

1.3. Comprensió lectora

Microhabilitats de la comprensió lectora

TEXT I COMUNICACIÓ: EL MISSATGE

- Llegir en veu alta.
- Entendre el missatge global.
- Saber buscar i trobar informació específica.
- Discriminar les idees importants de les secundàries o irrellevants.
- Comprendre el text en tots els seus detalls.
- Traduir determinades expressions a altres llengües.
- Dividir el text en sintagmes o parts significatives.
- Saber llegir a una velocitat adequada a l'objectiu del lector i a la facilitat o dificultat del text.
- Poder seguir l'organització d'un text o d'un llibre.
- Identificar la idea o idees principals.
- Saber *llegir entre línies*, és a dir, de comprendre idees no formulades explícitament.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Consideracions prèvies

a) *Les arrels de la lectura*: els familiars i l'entorn transmeten subliminarment a l'infant una actitud definida respecte a la lectura.

b) *Quan comença i quan acaba*: l'aprenentatge de la lectura comença molt abans que l'escola i acaba molt després, amb la vida. Ensenyament de la lectura → tasca general del currículum escolar, que ha d'abastar tots els nivells d'ensenyança i totes les matèries.

c) *Activitats prelectores*: jocs i exercicis d'observació, memòria, atenció i discriminació visual.

d) *La concepció de la lectura*: l'escola hauria de poder transmetre una concepció real, variada i rica del que és la lectura, de com es fa, com se n'aprén i com es pot millorar sempre.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Tècniques i recursos per a la comprensió

TIPOLOGIA D'EXERCICIS DE LECTURA

Microhabilitats 1. Percepció 2. Memòria 3. Anticipació 4. Cop d'ull i lectura atenta 5. Inferència 6. Idees principals 7. Estructura i forma 8. Llegir *entre línies* 9. Autoavaluació	**Tècniques** 10. Preguntes 11. Omplir buits 12. Aparellar 13. Transferir informació 14. Marcar el text 15. Jocs lingüístics 16. Recompondre textos 17. Comparar textos 18. Títols i resums
Recursos materials 19. Premsa 20. Literatura 21. Reàlies 22. Material de consulta 23. Llibres de text 24. Escrits d'alumnes	**Tipus de lectura** Intensiva i extensiva Oralització o en veu alta Silenciosa Individual i col·lectiva

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

1. Percepció.

a) *Eixamplar el camp visual*: consisteix a desenvolupar la visió perifèrica de cada fixació, és a dir, a entrenar el lector a veure més lletres amb una sola mirada. Tècniques:

- Triangles: són grups de mots ordenats de + curts a + llargs; lectura de dalt a baix, una sola fixació i en línia recta vertical.
- Targetes amb finestra: targeta de cartolina amb un forat rectangular al mig; copsar el que hi apareix amb una sola fixació.
- Columnes: semblant als triangles, però més global. El text, en forma de dues columnes que s'eixamplen de mica en mica; una fixació per columna i línia.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

b) *Reduir el nombre de fixacions*: els lectors amb un camp estret i pobre han de realitzar moltes més fixacions per a poder llegir el mateix. Exercicis:

- Columnes.
- Eslàlom: fixar-se només en el primer i últim mot de cada ratlla (els ulls llisquen per la pàgina com en un eslàlom d'esquís).
- Textos en forma d'Y, Z o V.

c) *Desenvolupar la discriminació i l'agilitat visuals*: per poder guanyar eficiència lectora. Exercicis:

- Mots repetits: llistat de mots semblants, l'alumne ha de reconéixer totes les repeticions d'una mateixa paraula.
- Buscar diferències i semblances: entre dos textos o dues frases semblants.

d) *Percebre els aspectes més significatius*. Per exemple, reconeixem millor una lletra per la forma de dalt que per la de baix.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

2. Memòria. Diversos exercicis ajuden a desenvolupar la memòria a curt termini (MCT): retenir mots (memoritzar 4-5 mots i verificar si apareixen en un escrit o no); comparar frases o textos (buscar diferències entre text i resum, dues notícies del mateix tema); el joc d'encadenar mots oralment.

3. Anticipació. Si no podem anticipar o podem fer-ho poc, la lectura esdevé més difícil. Tres aspectes distints en l'anticipació, que esdevenen tècniques didàctiques a l'aula:

a) *Predicció*: capacitat de predir o suposar el que s'esdevindrà (com pot continuar?, què passarà?, com t'ho imagines?).

b) *Observació*: tècnica de fixar-se i interpretar els aspectes no-verbals del text (tipus de lletra, títols, fotos, esquemes...) abans de començar a llegir.

c) *Anticipació*: capacitat d'activar els coneixements previs que es tenen sobre un tema i posar-los al servei de la lectura per construir el significat del text.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

4. Cop d'ull i lectura atenta: els alumnes han d'aprendre a regular la velocitat de la lectura i del moviment ocular, i a desplaçar-se amb desimboltura per la pàgina de lletres, atenent els objectius de lectura que s'hagin plantejat.

a) *Cop d'ull*:

- Fullejar un llibre, una revista o el diari.
- Dir de què tracta un text.
- Escollir, d'entre dos o tres, un títol per a un text.
- Seleccionar els fragments que tracten d'un tema determinat entre uns quants de barrejats.
- Buscar els noms propis, que surten en un text.

b) *Lectura atenta*:

- Buscar informacions específiques: un nom, una dada, una frase...
- Seleccionar una pel·lícula determinada de la cartellera (de riure, d'una temàtica específica...)
- Consultar un dubte al diccionari, al llibre de text o en una gramàtica.

Aspecte fonamental d'aquesta mena d'exercicis → el temps (molta velocitat).

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

5. Inferència: habilitat de comprendre algun aspecte determinat del text a partir del significat de la resta. Per exemple: inducció del sentit d'un mot desconegut (a partir del context gramatical; a partir de la composició –derivació, composició...–; a partir de coneixements culturals); o inferència de fragments *perduts* d'un text...

6. Idees principals: dades essencials, ordenació d'aquestes, detalls, exemples, pressuposicions, punt de vista de l'autor... Subratllar les tres idees importants d'un escrit; posar un títol al text i un subtítol a cada paràgraf; marcar amb un color les idees generals i amb un altres, els exemples...

7. Estructura i forma: distingir els diversos apartats o capítols d'un text; comprendre l'organització lògica de les informacions (macroestructura), com les relacions de causa-efecte, conseqüències, objecte-subjecte...; comprendre l'estructura típica del tipus de text (superestructura); treballar qualsevol aspecte lingüístic (lèxic, sintaxi, etc.)... Exercicis: ordena les frases o els paràgrafs barrejats; fes una llista cronològica dels personatges que surten al text i de la funció que tenen en la història.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Exercicis per a microhabilitats

8. Llegir *entre línies*: alguns aspectes d'aquest apartat són inferir informació de l'autor (intenció, opinió, estat d'ànim) i de la seua visió del món; identificar a qui s'afreça el text (perfil del destinatari); detectar tendències ideològiques; identificar la ironia, el sarcasme i l'humor, i comprendre'n el sentit final; identificar els dobles sentits i discernir-ne els possibles significats; copsar simbolismes o metàfores...

9. Autoavaluació: és el control, conscient o no, que el lector exerceix sobre el seu procés de comprensió, des d'abans de l'inici de la lectura fins al final. Els principals punts a tenir en compte:

- Escollir la velocitat adequada de lectura, segons els objectius i el text.
- Escollir les microhabilitats apropiades a cada situació: anticipació, cop d'ull, lectura atenta...
- Detectar les incoherències de significat o les mancances de comprensió (lèxiques, errors en el text, desconeixement de referents culturals, insuficiència de coneixements previs), determinar-ne les causes i escollir una estratègia per resoldre-les (rellegir, intentar recordar durant uns segons el referent, recórrer a una font d'informació externa).

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Tipus de tècniques

10. Preguntes: ajuden els alumnes a llegir, a construir el sentit de l'escrit i a desenvolupar diferents estratègies específiques.

11. Omplir buits: a banda dels coneguts als exercicis de gramàtica, estan els *cloze* o textos amb buits, utilitzats com a tècnica per a avaluar i fomentar la comprensió lectora. Combinen els coneixements gramaticals amb les microhabilitats de la lectura i, segons la mecànica de l'activitat, es posa èmfasi en un punt o en un altre.

12. Aparellar: consisteix a relacionar dues unitats (textos, text i dibuix, etc.) perquè tenen algun aspecte del significat (tema, una idea, etc.) en comú. Exemples: relacionar les preguntes amb les respostes, trobar els títols de cada notícia curta...

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Tipus de tècniques

13. Transferir informació: l'objectiu és concentrar-se en el contingut del text i en les dades més rellevants per a realitzar alguna activitat posterior. Exemples: fer una auca, fer o completar còmics (bafarades, vinyetes, etc.), fer senyals i marcar rutes o indrets en plànols i mapes, omplir un quadre o una graella amb dades del text, fer un esquema, etc.

14. Marcar el text: subratllar mots, frases o fragments (idees principals, tesi, arguments, localitzadors espaciotemporals); encerclar mots-clau, connectors, mots desconeguts, pronoms personals; separar els diversos apartats del text (idees, temes, subtemes, etc.); numerar algun element del text (personatges, sinònims, repeticions, etc.).

15. Jocs lingüístics de lectura: tenen utilitat per a desenvolupar la comprensió lectora, a més de l'ampliació del lèxic, la consolidació de la gramàtica o el desenvolupament de l'hàbit lector. Exemples:

- Paraules: mots encreuats, joc del penjat, mapes mentals...
- Frases: damerogrames, acròstics...
- Textos: tests, lectures interactives, històries amb enigmes, claus de vidre...

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Tipus de tècniques

16. Recompondre textos: seleccionar unitats (escollir quins paràgrafs, frases o mots pertanyen al mateix text); ordenar unitats (textos diversos barrejats, paràgrafs barrejats d'un text, etc.); afegir informacions, frases o paraules a un text; llevar els mots, les frases o les informacions sobreres...

17. Comparar textos: anàlisi de les diferències i les semblances. Comparar la mateixa notícia en diversos diaris; contrastar l'estil (registre, recursos) de dos escrits semblants; fer un resum amb tota la informació sobre un tema, sense repetir-la, extreta de dos textos o més; contrastar versions distintes d'una mateixa obra literària (narració i teatre, versions d'una llegenda...).

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Tipus de tècniques

18. Títols i resums: requereixen una lectura comprensiva del text complet i algun tipus de síntesi. Idees:

- Escollir un títol d'entre una llista de possibilitats i discutir-lo amb els companys.
- Posar subtítols als apartats.
- Posar diversos títols a un mateix text, buscant estils o punts de vista distints.
- Barrejar títols i textos i ajuntar-los.
- Manipular títols: allargar-los, reduir-los, buscar-hi sinònims, afegir-hi subtítols, extractes, etc.

En el cas del resum, lectura minuciosa → s'ha d'identificar la importància de cada informació en el conjunt del text, per a decidir si s'hi ha d'incloure o no. Exercici més corrent → reduir un escrit original a una extensió concreta.

No obstant això, s'han de donar models de resums per a llegir i comentar; s'han de donar pautes per a elaborar resums; s'han de diversificar els tipus de resums (extractes, esquemes, idees importants, exemples, etc.), i donar a la tasca una utilitat posterior, com el diari de l'escola, treball, estudi...

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Recursos materials

19. Premsa.

20. Literatura.

21. Reàlies: textos que no han estat elaborats originàriament per a l'ensenyament, sinó que tenen altres funcions socials (publicitat, premsa, correspondència personal, expedients administratius, informes tècnics...). Principals característiques:

- Conté el llenguatge real del carrer (genuïnitat i diversitat; impureses).
- Es presenta a l'alumne amb el seu aspecte físic real (paper, format, tipografia...), que aporta molta informació sobre el text.
- Introdueix la realitat social (temes, actualitat, dades, etc.) a l'aula.
- Fomenten la participació social. L'aprenent treballa a l'escola el que després es troba fora.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Recursos materials

22. Material de consulta.

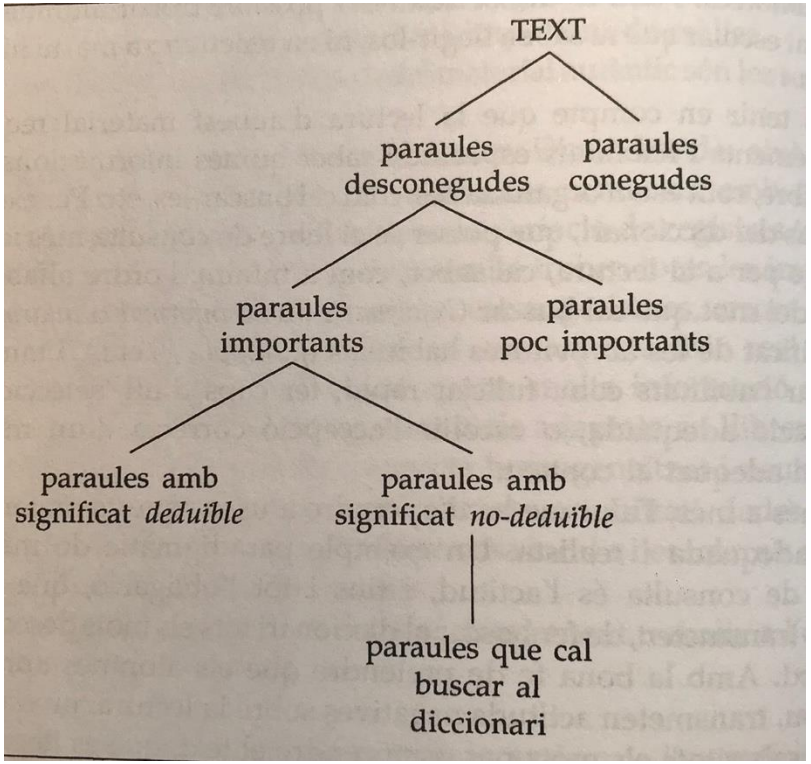

23. Llibres de text.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Recursos materials

24. Escrits dels alumnes: recomanació d'utilitzar material d'aquest tipus a la lectura:

- Els manuscrits són un tipus de lectura corrent (carta, correu electrònic, notes, exàmens, apunts...) → comprensió de cal·ligrafies.
- Per a aprendre a redactar, han de desenvolupar el seu procés de composició, cosa que implica l'autocorrecció, la revisió i la reformulació → llegir els propis esborranys i esmenar-los.
- La correcció de l'escrit, no exclusivament per part del professor → per parelles i col·laboració.
- Les tècniques d'estudi es basen en la capacitat d'elaborar textos (resums, esquemes, notes, etc.) que l'alumne rellegirà més endavant.

Un dels objectius → aprendre a gestionar els propis textos → llegir a classe, usant tècniques diverses.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Defectes de la lectura (Bisquerra 1983, Mayo 1984, Clos 1991, Colomer i Camps 1991):

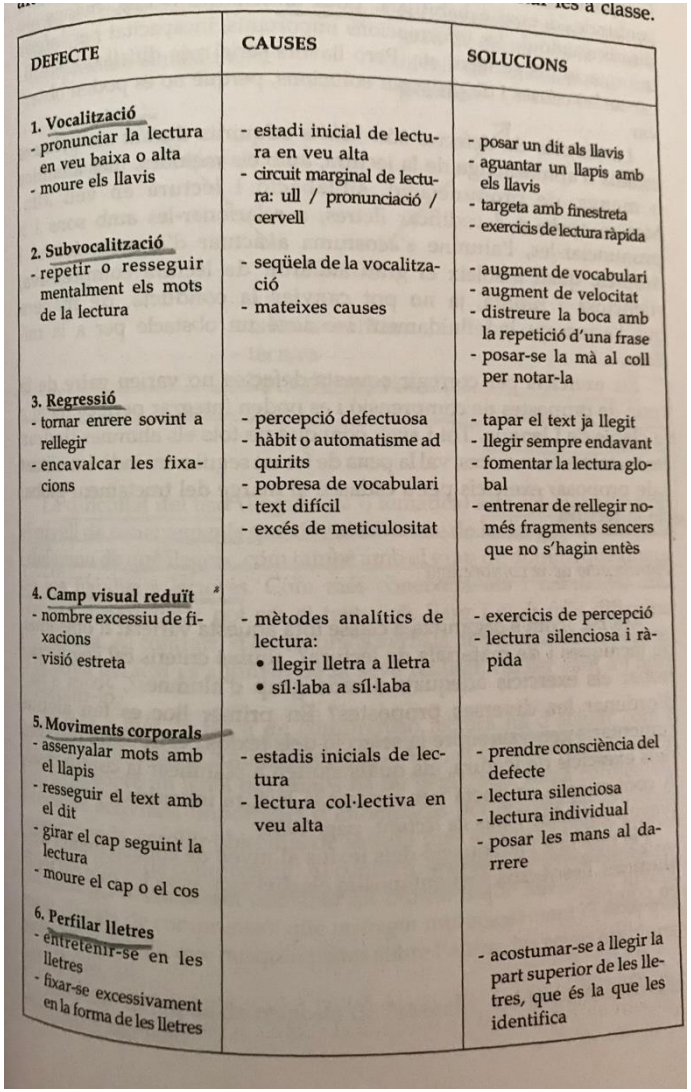

DEFECTE	CAUSES	SOLUCIONS
1. Vocalització - pronunciar la lectura en veu baixa o alta - moure els llavis	- estadi inicial de lectura en veu alta - circuit marginal de lectura: ull / pronunciació / cervell	- posar un dit als llavis - aguantar un llapis amb els llavis - targeta amb finestreta - exercicis de lectura ràpida
2. Subvocalització - repetir o resseguir mentalment els mots de la lectura	- seqüela de la vocalització - mateixes causes	- augment de vocabulari - augment de velocitat - distreure la boca amb la repetició d'una frase - posar-se la mà al coll per notar-la
3. Regressió - tornar enrere sovint a rellegir - encavalcar les fixacions	- percepció defectuosa - hàbit o automatisme ad quirits - pobresa de vocabulari - text difícil - excés de meticulositat	- tapar el text ja llegit - llegir sempre endavant - fomentar la lectura global - entrenar de rellegir només fragments sencers que no s'hagin entès
4. Camp visual reduït - nombre excessiu de fixacions - visió estreta	- mètodes analítics de lectura: • llegir lletra a lletra • síl·laba a síl·laba	- exercicis de percepció - lectura silenciosa i ràpida
5. Moviments corporals - assenyalar mots amb el llapis - resseguir el text amb el dit - girar el cap seguint la lectura - moure el cap o el cos	- estadis inicials de lectura - lectura col·lectiva en veu alta	- prendre consciència del defecte - lectura silenciosa - lectura individual - posar les mans al darrere
6. Perfilar lletres - entretenir-se en les lletres - fixar-se excessivament en la forma de les lletres		- acostumar-se a llegir la part superior de les lletres, que és la que les identifica

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Planificació de la comprensió

- Adequació dels textos al nivell de coneixements dels alumnes:

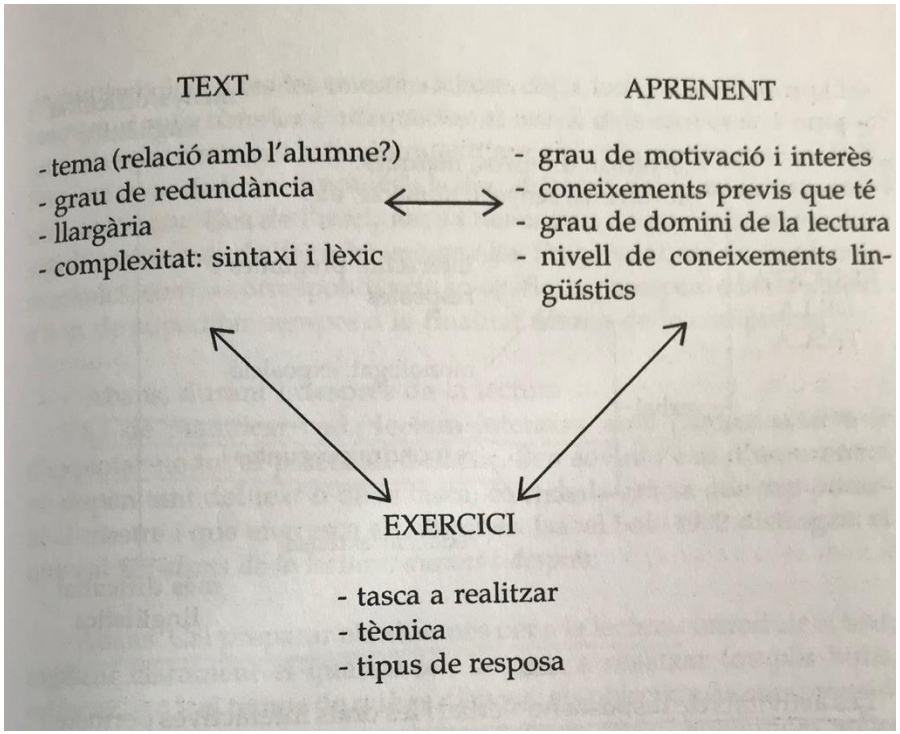

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Planificació de la comprensió

- Respecte del tipus de resposta de l'exercici:

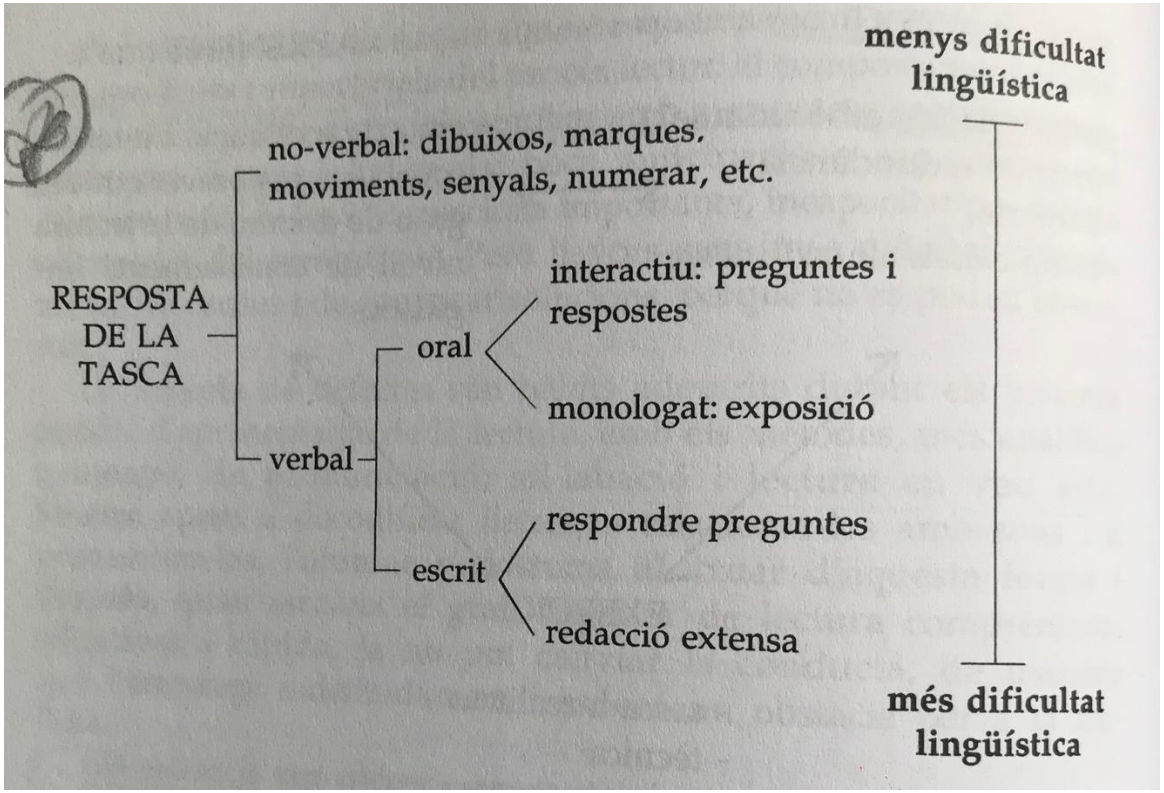

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Planificació de la comprensió

LECTURA INTENSIVA

- Objectius, tècniques i recursos diversificats.
- Abans, durant i després de la lectura.

- Abans → Cal preparar els alumnes per a la lectura (introducció del text, explicar clarament què cal fer, la tasca a realitzar, el temps de què es disposa; activar els coneixements previs que puguen tenir els alumnes...).
- Durant i després → Cal que mestres i alumnes hi col·laboren → el mestre pot aturar la lectura i fer preguntes que ajuden l'aprenent a entendre el text.

- Exercicis preparats per alumnes.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Planificació de la comprensió

LECTURA EXTENSIVA

- Activitat més freqüent: lectura de llibres obligatoris fixats a principi de curs i uns terminis (controls, exàmens, etc.) → desmotivació, només per *aprovar*.
- Vida real: llegim de manera distinta → per interessos personals, amb idees clares abans de llegir-lo (tema, autor, curiositats). Durant la lectura, en parlem amb amics, l'interpretem, en rellegim fragments, etc. Al final → al pòsit cultural i de l'experiència lectora de cadascú.
- Idees per acostar aquest model real a l'aula:
- Abans. L'objectiu central és que l'aprenent elegisca un llibre de lectura amb motivació i amb el convenciment que li agradarà.
- Durant. Davant les possibles dificultats (mots desconeguts, fragments que no entén, trossos avorrits), el treball del docent és assessorar-lo i ajudar-lo amb possibles dubtes.
- Després. Els treballs complementaris sobre la lectura haurien d'ajudar l'alumne a entendre millor i més profundament el text que ha llegit (activitats més originals que l'examen o la recensió).
- Activitats que fomenten la conscienciació de la formació d'hàbits i la creació de lectors:
- Fitxes personals de lectures fetes.
- Activitats de comentari i recomanació de lectures fetes entre alumnes.
- Elaboració d'arxius personals de recensions, comentaris de text, resums i altres textos.
- Activitats de valoració personal de lectures.
- Exercicis de comparació entre lectures.

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Avaluació

- Tradicionalment: mesurar la velocitat lectora, l'oralització d'un escrit i les preguntes de comprensió.
- Funció moderna: inclou el diagnòstic i el seguiment dels alumnes, el procés i el producte; s'usa per a redefinir els objectius d'aprenentatge, les dificultats i els materials, els alumnes hi participen com a subjectes i no només com a objectes.
- Què s'ha d'avaluar? Cinc punts bàsics (Colomer i Camps 1991):

- Sobre l'ús de l'escrit

1. Actituds respecte la lectura: implicació afectiva, grau de familiaritat, predisposició, hàbits.
2. Capacitat de manejar fonts escrites: saber què, com i on es pot obtenir informació d'un escrit.

- Sobre el procés lector

3. Percepció del text: fixacions, velocitat...
4. Grau de comprensió del text (saber anticipar i inferir; saber integrar la informació obtinguda en un esquema mental; poder recordar el significat del que s'ha llegit; entendre els signes gràfics, tipografies, etc., del text).
5. Autocontrol del procés lector (saber adequar-se a la situació de comunicació –saber si cal el cop d'ull i la lectura atenta, o comprendre la idea central, els detalls, etc.–; saber detectar errors de comprensió i saber escollir com corregir-los).

1.3. Comprensió lectora

Didàctica

Avaluació

- La prova de lectura tradicional només té en compte la percepció i algun tipus de comprensió. La informació obtinguda, per tant, molt parcial i limitada.
- Procediments habituals d'avaluació:

1. Observació: sistematització i enregistrament de les dades observades, per a poder fer un seguiment acurat i constant de cada alumne. Molt útils les fitxes, els fulls i les pautes d'observació personalitzades.
2. Entrevistes i qüestionaris: útils per a recollir informació sobre els aspectes més generals de la lectura i l'escrit (actituds, hàbits, constància, problemes personals...). Poden ser individuals i col·lectives i permeten la implicació directa dels alumnes en la tasca d'avaluar.
3. Anàlisi d'exercicis de classe: observar el desenvolupament d'una activitat qualsevol de classe, des de l'inici fins al final, a fi de notar com treballa l'alumne. A diferència de l'observació general, ens centrem en un exercici concret; a diferència de les proves, es posa molt d'èmfasi en el procés.
4. Proves: el més distint de les activitats didàctiques de classe, és l'"entorn" de la prova → es fa un dia assenyalat, s'avisa els alumnes amb antelació, hi ha nota final...

1.3. Comprensió lectora

I vosaltres...

Com treballaríeu vosaltres la lectura a l'ESO o al Batxillerat?

1.4. Expressió escrita

Què és escriure?

- Sap escriure qui és capaç de comunicar-se coherentment per escrit, produint textos d'una extensió considerable sobre un tema de cultura general.
- La disparitat d'habilitats i de coneixements requerits per a escriure es pot agrupar en els tres eixos bàsics següents:

a) *Conceptes* (sabers): TEXT → adequació, coherència, cohesió, gramàtica (ortografia, morfosintaxi, lèxic), presentació i estilística.

b) *Procediments* (saber fer):

- Aspectes PSICOMOTRIUS → alfabet, cal·ligrafia.
- Aspectes COGNITIUS → planificació (generar idees, formular objectius), redacció i revisió.

c) *Actituds* (reflexionar i opinar): cultura impresa; jo, escriptor; llengua escrita; composició.

1.4. Expressió escrita

Què és escriure?

- Eix dels conceptes → propietats textuals.
- Eix de procediments → destreses psicomotrius + mecàniques / destreses superiors (microhabilitats de generar i ordenar idees, de revisar o de reformular → processos cognitius).
- Eix de les actituds → valors i opinions de l'individu sobre la llengua.

- **Jo, escriptor** →motivació, interès per escriure (descobrir-ne els beneficis); consciència. No es tracta tant de *motivar* l'alumne com d'aconseguir que *ell mateix desenvolupe els seus interessos*.
- **La llengua escrita** → importància de la concepció que té l'alumne sobre l'escrit. Una preocupació excessiva per la gramàtica menysté els aspectes de coherència, cohesió i originalitat de l'escrit, que poden ser més divertits. Creure que sempre s'ha d'usar un llenguatge formal i complex, + dificultats.
- **Composició** →els alumnes han de seguir tots el mateix procés de redacció (pre-escriure o fer un esquema o pluja d'idees, escriure un primer esborrany, repassar-lo i passar-ho tot en net) i cal corregir sempre tots els errors de totes les redaccions. Èmfasi → producte acabat i correcció + procés de treball / estil i mètode de treball propis.

1.4. Expressió escrita

Processos de composició

- Quin és el perfil del bon escriptor?

1.4. Expressió escrita

Processos de composició

- Perfil del bon escriptor

- *Lectura*. Els escriptors competents són bons lectors; la lectura és el mitjà principal d'adquisició del codi.
- *Prendre consciència de l'audiència* (lectors).
- *Planificar el text*. Es fan un esquema mental i es marquen objectius.
- *Rellegir els fragments escrits*.
- *Revisar el text*. O introduir-hi modificacions i millores; són canvis que solen afectar, sobretot, el contingut del text: el significat.
- *Procés d'escriptura recursiu*. L'autor va modificant el primer esquema o pla del text durant la redacció de l'escrit, a mesura que se li ocorren idees noves.
- *Estratègies de suport*. Gramàtiques, diccionaris...

1.4. Expressió escrita

Model de composició

- Cassany 1987 i Camps 1990:

1. Proposta lineal de distingir les tres fases de pre-escriure, escriure i reescriure.
2. Estadis paral·lels en què els diversos nivells de composició (paraules, frases, idees i objectius) interaccionen entre sí.
3. Flower i Hayes 1980 i 1981, més difós i aplicat a l'ensenyament.

1.4. Expressió escrita

Model de composició

3. Flower i Hayes 1980 i 1981, més difós i aplicat a l'ensenyament.

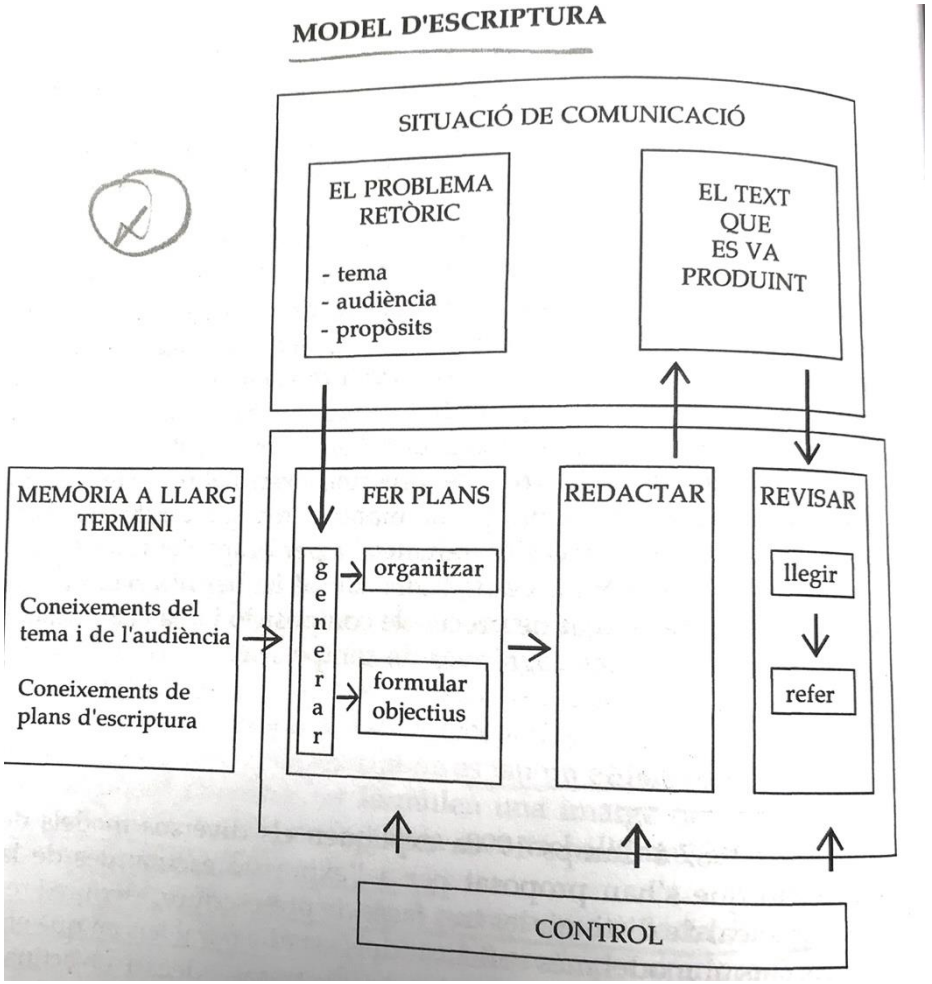

1.4. Expressió escrita

Microhabilitats

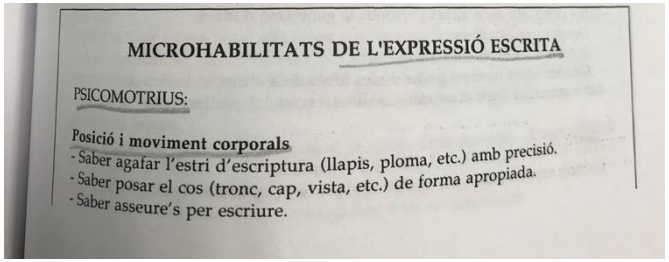

MICROHABILITATS DE L'EXPRESSIÓ ESCRITA

PSICOMOTRIUS:

Posició i moviment corporals
- Saber agafar l'estri d'escriptura (llapis, ploma, etc.) amb precisió.
- Saber posar el cos (tronc, cap, vista, etc.) de forma apropiada.
- Saber asseure's per escriure.

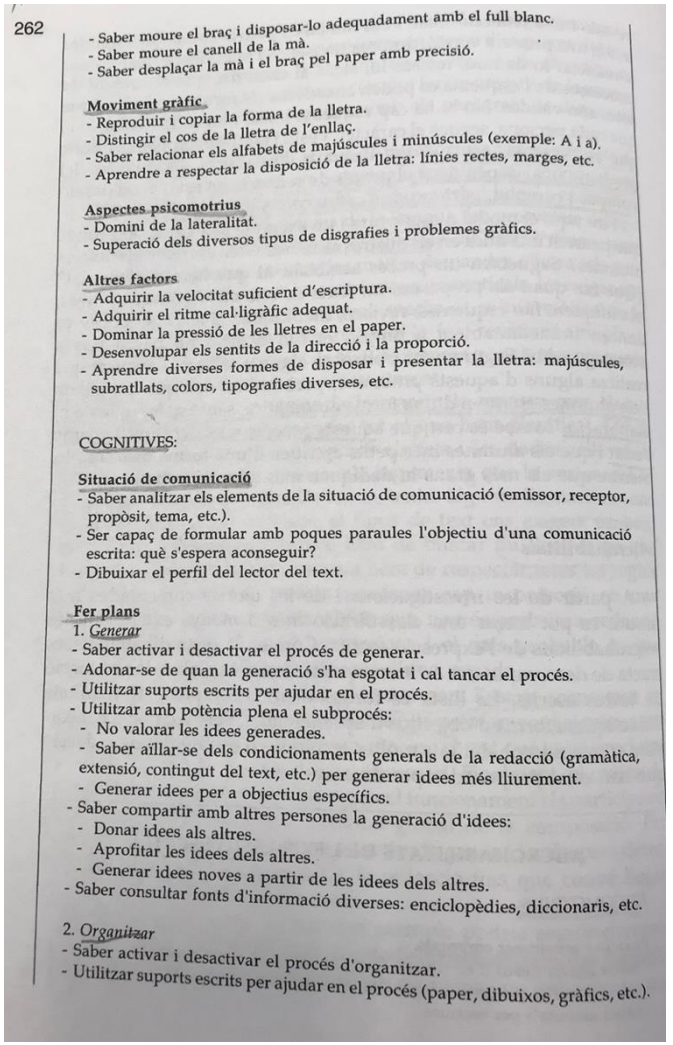

- Saber moure el braç i disposar-lo adequadament amb el full blanc.
- Saber moure el canell de la mà.
- Saber desplaçar la mà i el braç pel paper amb precisió.

Moviment gràfic
- Reproduir i copiar la forma de la lletra.
- Distingir el cos de la lletra de l'enllaç.
- Saber relacionar els alfabets de majúscules i minúscules (exemple: A i a).
- Aprendre a respectar la disposició de la lletra: línies rectes, marges, etc.

Aspectes psicomotrius
- Domini de la lateralitat.
- Superació dels diversos tipus de disgrafies i problemes gràfics.

Altres factors
- Adquirir la velocitat suficient d'escriptura.
- Adquirir el ritme cal·ligràfic adequat.
- Dominar la pressió de les lletres en el paper.
- Desenvolupar els sentits de la direcció i la proporció.
- Aprendre diverses formes de disposar i presentar la lletra: majúscules, subratllats, colors, tipografies diverses, etc.

COGNITIVES:

Situació de comunicació
- Saber analitzar els elements de la situació de comunicació (emissor, receptor, propòsit, tema, etc.).
- Ser capaç de formular amb poques paraules l'objectiu d'una comunicació escrita: què s'espera aconseguir?
- Dibuixar el perfil del lector del text.

Fer plans

1. *Generar*
- Saber activar i desactivar el procés de generar.
- Adonar-se de quan la generació s'ha esgotat i cal tancar el procés.
- Utilitzar suports escrits per ajudar en el procés.
- Utilitzar amb potència plena el subprocés:
  - No valorar les idees generades.
  - Saber aïllar-se dels condicionaments generals de la redacció (gramàtica, extensió, contingut del text, etc.) per generar idees més lliurement.
  - Generar idees per a objectius específics.
- Saber compartir amb altres persones la generació d'idees:
  - Donar idees als altres.
  - Aprofitar les idees dels altres.
  - Generar idees noves a partir de les idees dels altres.
- Saber consultar fonts d'informació diverses: enciclopèdies, diccionaris, etc.

2. *Organitzar*
- Saber activar i desactivar el procés d'organitzar.
- Utilitzar suports escrits per ajudar en el procés (paper, dibuixos, gràfics, etc.).

1.4. Expressió escrita

Microhabilitats

- Aplicar tècniques diverses d'organització d'idees (esquemes jeràrquics, arbres, ideogrames, claudàtors, V, mots-clau, etc.).

3. *Formular objectius*
- Fer-se una imatge concreta del que es vol escriure:
  - Determinar com serà el text (extensió, to, presentació, etc.).
  - Determinar la relació autor-lector (registre i tractament).
- Traçar-se un pla de composició. Decidir en quin ordre treballaran els processos i quines tècniques de redacció s'usaran.
- Ser flexible per reformular els objectius a mesura que avanci el text.

Redactar
- Traçar-se un esquema de redacció: marcar paràgrafs o apartats i procedir aïlladament a redactar-los.
- Saber redactar concentrant-se selectivament en diversos aspectes del text.
- Buscar un llenguatge compartit amb el lector.
- Introduir en el text redactat ajudes per al lector i tècniques de presentació (senyals, marcadors textuals, títols, resums, esquemes, etc.).

Revisar
1. *Llegir*
- Saber comparar l'escrit produït amb els plans previs.
- Saber llegir selectivament concentrant-se en aspectes distints: contingut (idees, estructura, etc.) o forma (gramàtica, puntuació, ortografia, etc.).
- Utilitzar les diverses microhabilitats de la lectura per concentrar-se en aspectes distints del text: *skimming*, *scanning*, anticipació, pistes contextuals, etc.

2. *Refer*
- Saber donar prioritats als errors: refer primer els problemes globals o profunds (de contingut) i deixar per al final els locals i superficials (de forma).
- Dominar diverses formes de refer o retocar un text: ratllar mots, afegir paraules al marge, asteriscs, fletxes, sinònims, reformulació global, etc.
- Saber escollir la tècnica de correcció adequada a les característiques de l'error.
- No precipitar-se a corregir. Acabar de llegir el text abans de començar a editar.
- Utilitzar tècniques estàndard de revisió i millora:
  - Del contingut: anticipar la resposta del lector, fer un esquema de l'escrit i comparar-lo amb els plans previs, etc.
  - De la forma: augmentar la llegibilitat, buscar frases simples, buscar economia, ordre dels mots, correcció ortogràfica, puntuació, llegir el text en veu alta, etc.

Monitor
- Poder activar i desactivar qualsevol procés en qualsevol moment.
- Saber dedicar-se selectivament a cadascuna de les demandes del text (gramàtica, coherència, propòsits, etc.), usant els processos més rendibles.
- Superar el bloqueig de qualsevol procés amb l'activació d'un altre i no perdre-hi temps.
- Anar adquirint consciència, de mica en mica, de la dinàmica del procés de composició personal.
- Aprendre a dirigir conscientment el procés de composició i no deixar-se endur pels hàbits adquirits, els prejudicis o les circumstàncies.

- Aprofitar el caràcter cíclic i la recursivitat del procés de composició per enriquir i millorar el producte escrit.
- No tenir mandra d'incorporar tot el que s'aprèn durant la composició en el text que s'escriu.

1.4. Expressió escrita

Microhabilitats

- Les microhabilitats que requereix la utilització de l'ordinador per a l'escriptura no són només d'ordre psicomotriu, sinó que abasten els nivells cognitius superiors.

- Quines diferències trobeu entre escriure a mà o escriure a ordinador?

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Cassany 1990 distingeix quatre enfocaments bàsics de la didàctica de l'expressió escrita:

1. *Enfocament gramatical* → S'aprèn a escriure amb el coneixement i el domini de la gramàtica del sistema de la llengua.
2. *Enfocament funcional* → S'aprèn a escriure a través de la comprensió i la producció dels diversos tipus de text escrit.
3. *Enfocament processual* o basat en el *procés de composició*. L'aprenent ha de desenvolupar processos cognitius de composició per a poder escriure bons textos.
4. *Enfocament basat en el contingut*. La llengua escrita és un instrument molt potent d'aprenentatge que es pot aprofitar per aprendre en altres matèries, alhora que també es desenvolupa l'expressió.

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Esquema dels 4 enfocaments:

1. Objectius d'aprenentatge
2. Continguts que es treballen
3. Seqüència didàctica
4. Llista d'exercicis típics de cada ensenyament

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Enfocament gramatical

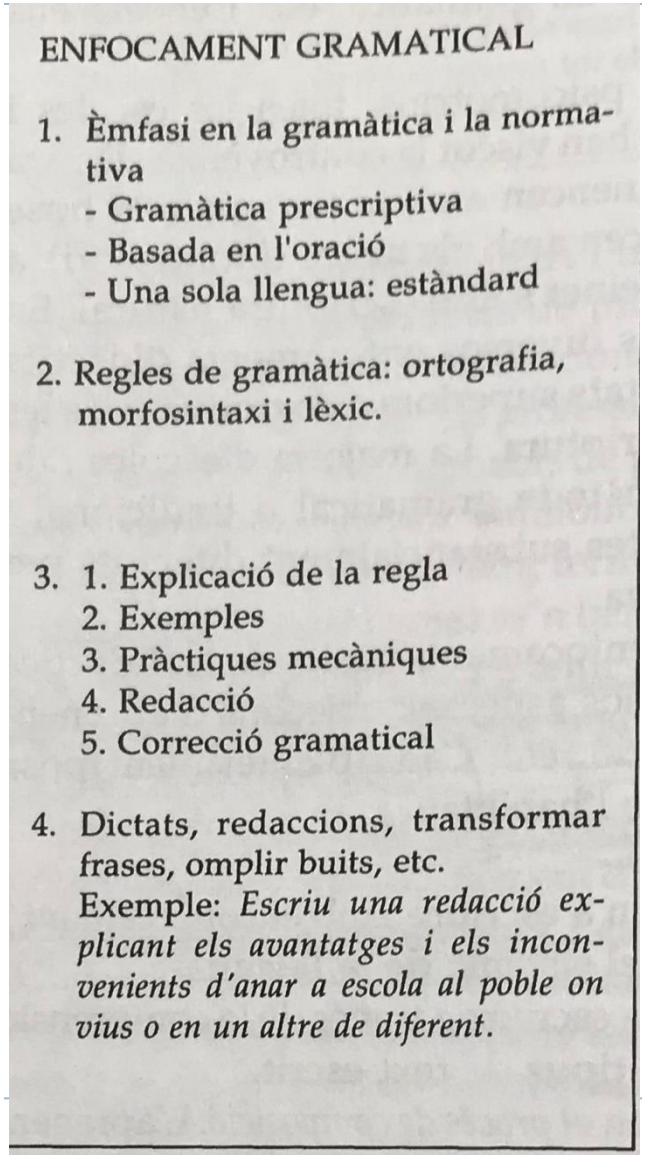

ENFOCAMENT GRAMATICAL

1. Èmfasi en la gramàtica i la normativa
   - Gramàtica prescriptiva
   - Basada en l'oració
   - Una sola llengua: estàndard

2. Regles de gramàtica: ortografia, morfosintaxi i lèxic.

3. 1. Explicació de la regla
   2. Exemples
   3. Pràctiques mecàniques
   4. Redacció
   5. Correcció gramatical

4. Dictats, redaccions, transformar frases, omplir buits, etc.
   Exemple: *Escriu una redacció explicant els avantatges i els inconvenients d'anar a escola al poble on vius o en un altre de diferent.*

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Enfocament funcional

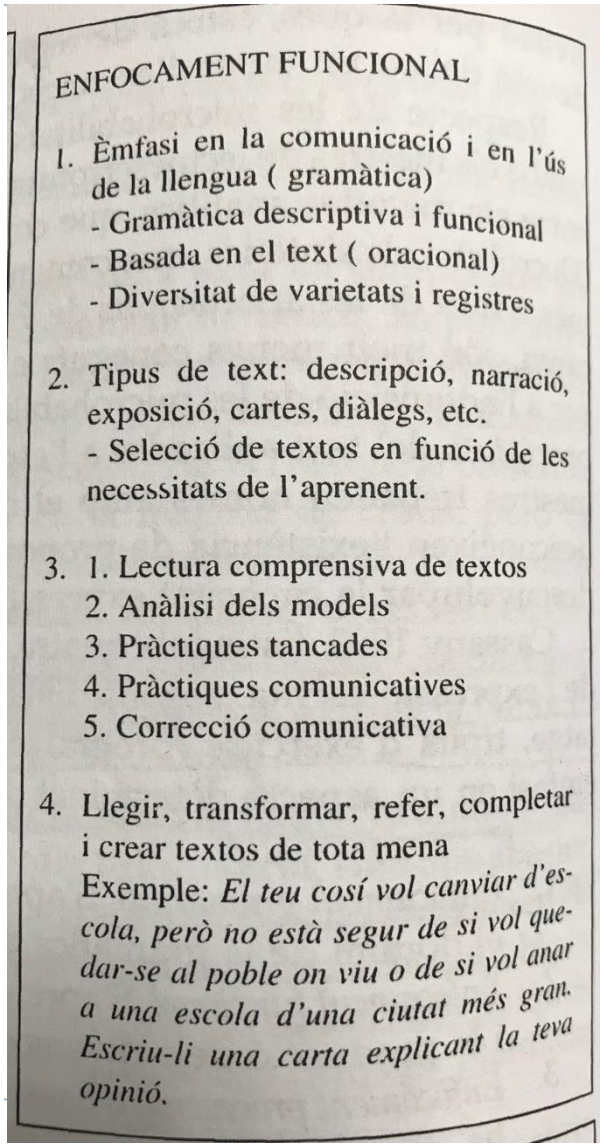

ENFOCAMENT FUNCIONAL

1. Èmfasi en la comunicació i en l'ús de la llengua (gramàtica)
   - Gramàtica descriptiva i funcional
   - Basada en el text (oracional)
   - Diversitat de varietats i registres

2. Tipus de text: descripció, narració, exposició, cartes, diàlegs, etc.
   - Selecció de textos en funció de les necessitats de l'aprenent.

3. 1. Lectura comprensiva de textos
   2. Anàlisi dels models
   3. Pràctiques tancades
   4. Pràctiques comunicatives
   5. Correcció comunicativa

4. Llegir, transformar, refer, completar i crear textos de tota mena
   Exemple: *El teu cosí vol canviar d'escola, però no està segur de si vol quedar-se al poble on viu o de si vol anar a una escola d'una ciutat més gran. Escriu-li una carta explicant la teva opinió.*

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Enfocament processual

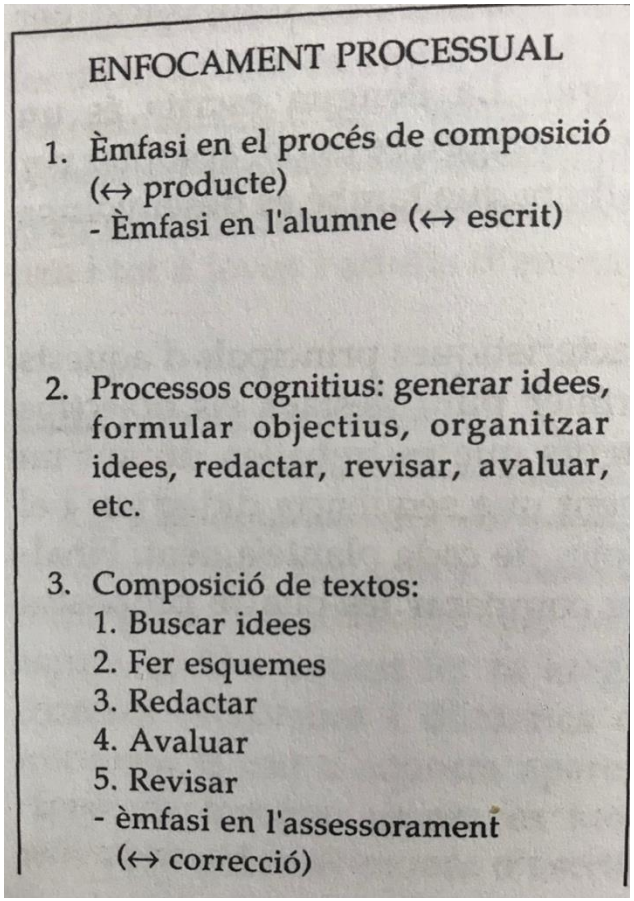

ENFOCAMENT PROCESSUAL

1. Èmfasi en el procés de composició (↔ producte)
   - Èmfasi en l'alumne (↔ escrit)

2. Processos cognitius: generar idees, formular objectius, organitzar idees, redactar, revisar, avaluar, etc.

3. Composició de textos:
   1. Buscar idees
   2. Fer esquemes
   3. Redactar
   4. Avaluar
   5. Revisar
   - èmfasi en l'assessorament (↔ correcció)

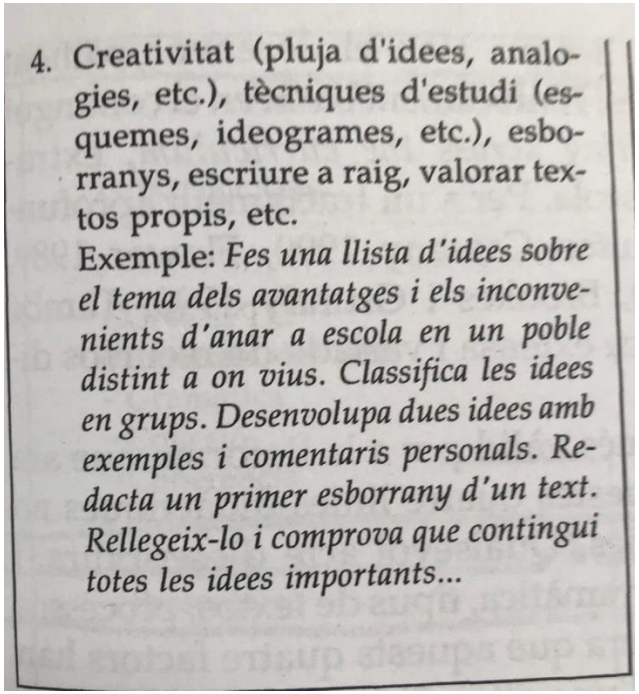

4. Creativitat (pluja d'idees, analogies, etc.), tècniques d'estudi (esquemes, ideogrames, etc.), esborranys, escriure a raig, valorar textos propis, etc.
   Exemple: *Fes una llista d'idees sobre el tema dels avantatges i els inconvenients d'anar a escola en un poble distint a on vius. Classifica les idees en grups. Desenvolupa dues idees amb exemples i comentaris personals. Redacta un primer esborrany d'un text. Rellegeix-lo i comprova que contingui totes les idees importants...*

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- Enfocament en el contingut

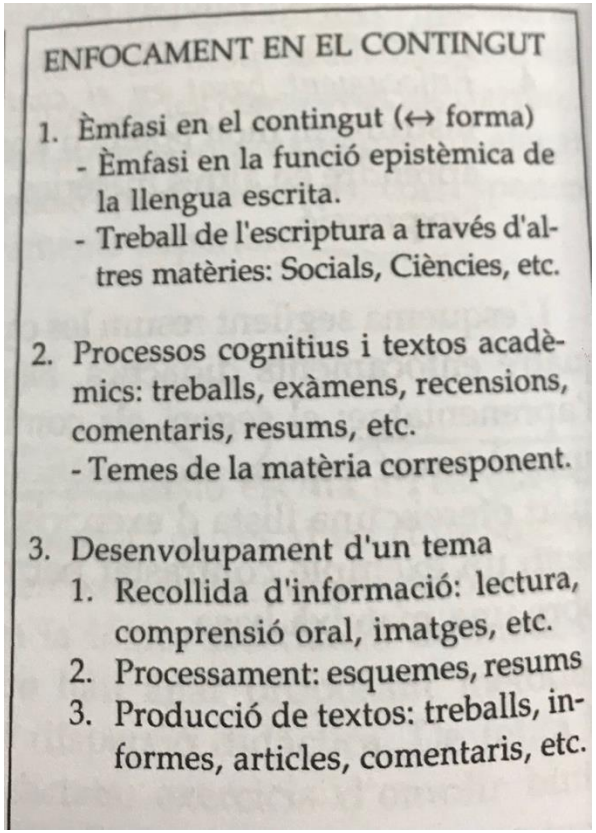

ENFOCAMENT EN EL CONTINGUT

1. Èmfasi en el contingut (↔ forma)
   - Èmfasi en la funció epistèmica de la llengua escrita.
   - Treball de l'escriptura a través d'altres matèries: Socials, Ciències, etc.
2. Processos cognitius i textos acadèmics: treballs, exàmens, recensions, comentaris, resums, etc.
   - Temes de la matèria corresponent.
3. Desenvolupament d'un tema
   1. Recollida d'informació: lectura, comprensió oral, imatges, etc.
   2. Processament: esquemes, resums
   3. Producció de textos: treballs, informes, articles, comentaris, etc.

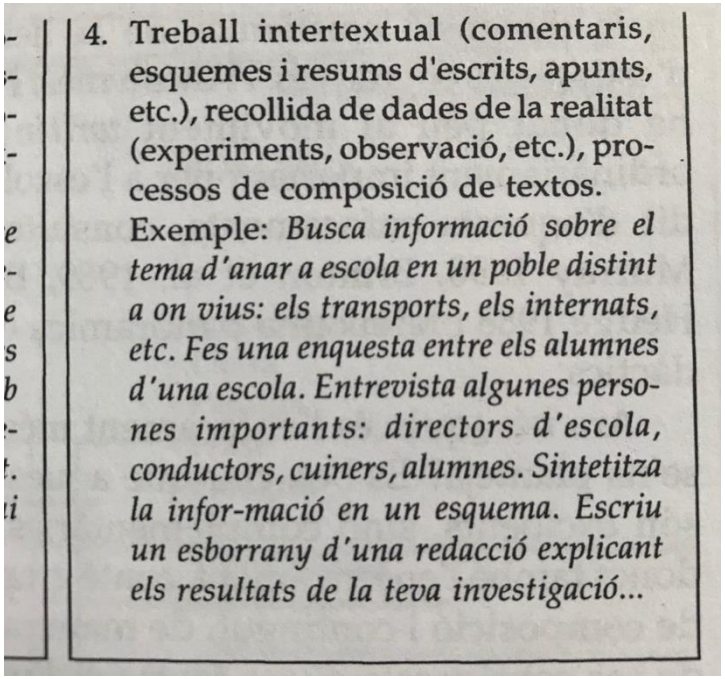

4. Treball intertextual (comentaris, esquemes i resums d'escrits, apunts, etc.), recollida de dades de la realitat (experiments, observació, etc.), processos de composició de textos.
   Exemple: *Busca informació sobre el tema d'anar a escola en un poble distint a on vius: els transports, els internats, etc. Fes una enquesta entre els alumnes d'una escola. Entrevista algunes persones importants: directors d'escola, conductors, cuiners, alumnes. Sintetitza la infor-mació en un esquema. Escriu un esborrany d'una redacció explicant els resultats de la teva investigació...*

1.4. Expressió escrita

Enfocaments didàctics

- L'enfocament gramatical és el més difós a l'escola. Identifica expressió escrita amb gramàtica i posa èmfasi especial en l'ortografia i la sintaxi.
- L'enfocament funcional (sobretot, per a l'aprenentatge de segones llengües) es basa en el treball pràctic de textos socials, reals o versemblants; l'alumne ha d'aprendre a utilitzar els escrits com a instruments comunicatius per aconseguir objectius diversos.
- Els enfocaments processual i el basat en el contingut són encara una mica desconeguts. Posen èmfasi en la dimensió epistèmica de la llengua i en el desenvolupament d'estratègies cognitives.
- Les quatre línies didàctiques no són excloents, sinó complementàries: qualsevol acte d'escriptura conté gramàtica, tipus de textos, processos de composició i contingut.
- Triar un enfocament o un altre és una qüestió de tendència o d'èmfasi: de destacar uns aspectes per damunt d'uns altres.

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

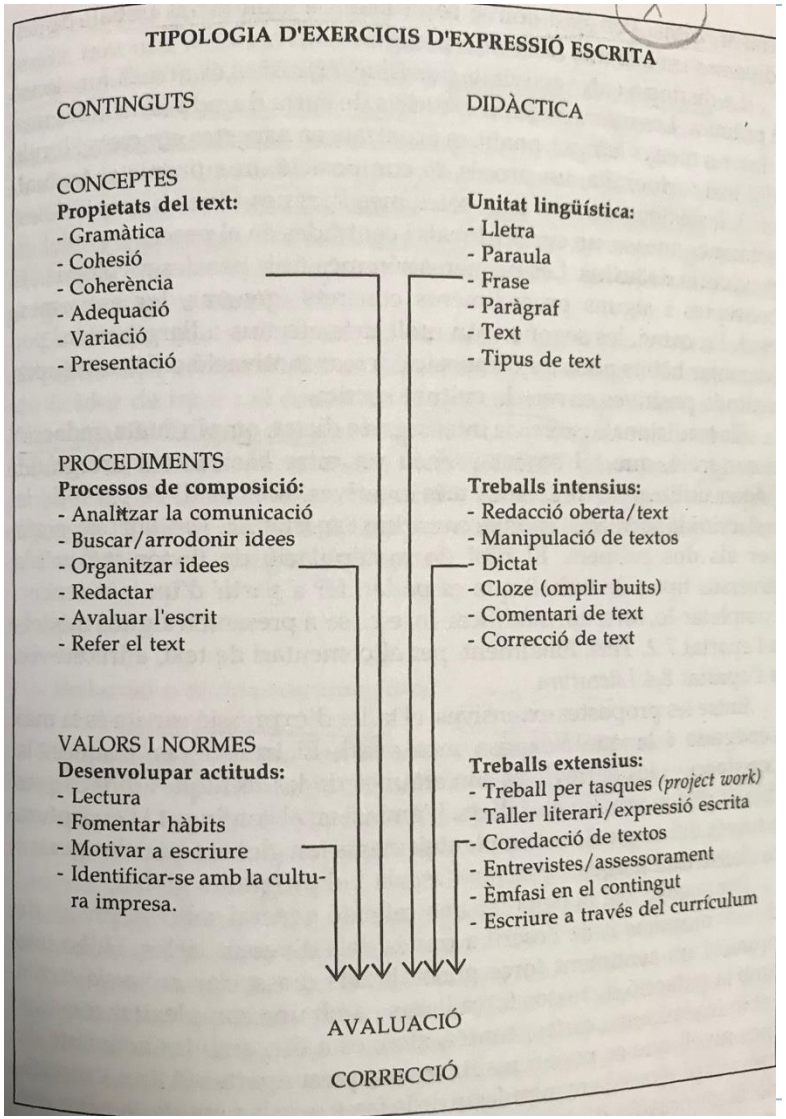

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

- Activitats *intensives* → de curta durada (1 hora), analítics i centrats en aspectes concrets i locals del text (ortografia, un procés de composició, una propietat textual...).

- Dictat, omplir buits, redacció o correcció.

- Activitats *extensives* → propostes més llargues (dues o més classes, setmanes, mesos, un curs), globals i centrades en el procés complet de producció de textos.

- Taller d'expressió escrita (treball per tasques, coredacció, entrevistes).

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

- La redacció

Redacció o textos comunicatius?

- Les característiques que té d'activitat global i oberta, de resposta divergent i adaptable a tots els temes → una de les millors pràctiques per a la classe de llengua escrita.
- Per adaptar-ho a la vida real, s'ha proposat substituir-la per la carta, la nota, el currículum o l'informe, o altres escrits reals.

Textos comunicatius (cartes, notes, currículums, avisos, informes…)	Redacció
1. Cada tipus de text té una estructura, un registre i, fins i tot, una fraseologia fixats.	1. Estructura, registre i fraseologia lliures. No hi ha convencions preestablertes.
2. El destinatari és explícit, varia i determina un grau de formalitat particular en cada cas.	2. El receptor és implícit (el professor) i no varia. No hi ha marques de grau de formalitat.
3. El tema del text és real o versemblant, segons la funció de la comunicació. Hi ha, doncs, algunes limitacions.	3. Llibertat absoluta de temes. (Exigeix més creativitat i més capacitats d'afinar i d'ordenar les idees).

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

- La redacció

Propostes de redacció

- La majoria són tècniques de creativitat, de procedència diversa, aplicades a l'expressió escrita:

1. *Tècnica de l'1+1=1*. Consisteix a imaginar-se un objecte, un concepte o un ésser nou a partir de la suma de dos de coneguts, i a descriure'l en una redacció. (Com podria ser una barreja de dos animals? I de dues plantes?)
2. Paraules, frases i redacció. Consisteix a elaborar una redacció pas a pas, fent primer una llista de paraules, després un conjunt de frases amb les paraules i, al final, ordenar les oracions per formar un text.

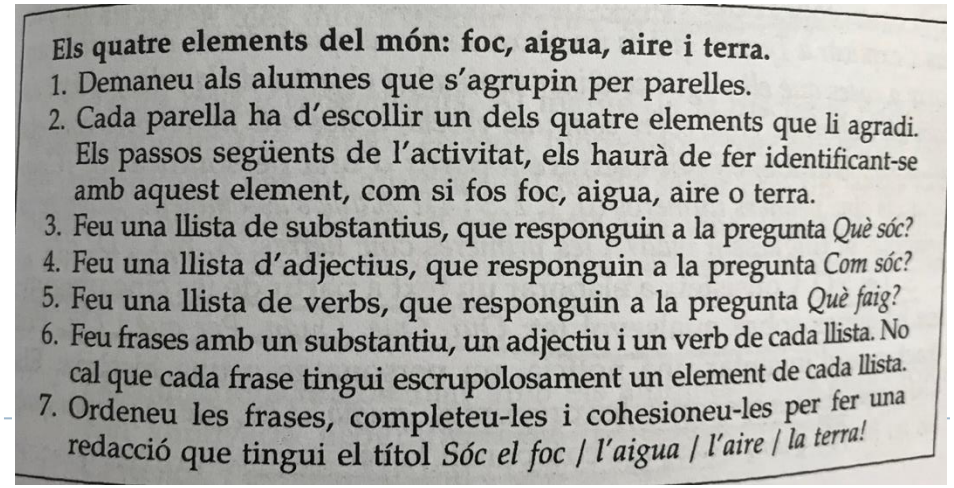

Els quatre elements del món: foc, aigua, aire i terra.

1. Demaneu als alumnes que s'agrupin per parelles.
2. Cada parella ha d'escollir un dels quatre elements que li agradi. Els passos següents de l'activitat, els haurà de fer identificant-se amb aquest element, com si fos foc, aigua, aire o terra.
3. Feu una llista de substantius, que responguin a la pregunta *Què sóc?*
4. Feu una llista d'adjectius, que responguin a la pregunta *Com sóc?*
5. Feu una llista de verbs, que responguin a la pregunta *Què faig?*
6. Feu frases amb un substantiu, un adjectiu i un verb de cada llista. No cal que cada frase tingui escrupolosament un element de cada llista.
7. Ordeneu les frases, completeu-les i cohesioneu-les per fer una redacció que tingui el títol *Sóc el foc / l'aigua / l'aire / la terra!*

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

- La redacció

Propostes de redacció

3. *Històries per manipular*. Consisteix a refer una història (se'n pot continuar una d'encetada, buscar un començament per a un final determinat, reescriure la mateixa història variant-ne algun element...).
4. *Les metàfores*. Consisteix a descriure un objecte, una persona o un tema qualsevol, desconeguts o nous, fent metàfores i comparacions amb coses conegudes i properes a l'alumne. (Com li explicaríeu a Tarzan què és un cotxe?)
5. *Les 5 Q*. Consisteix a elaborar un text a partir de les 5 preguntes bàsiques sobre qualsevol fet: *Qui, Què, Quan, Per què i On*.
6. *Comentaris d'una frase cèlebre*. Consisteix a comentar des d'un punt de vista personal, una idea o una frase que poden ser xocants o polèmiques. ("Una imatge val més que mil paraules").
7. *Dibuixos i imatges*. Per als més petits. L'infant dibuixa i escriu sobre un mateix tema (cal·ligrames, esquemes, poemes acròstics...).
8. *Textos reals o versemblants*. Establir contacte epistolar amb els alumnes d'una altra escola; escriure notícies, contes, articles, etc., per a reproduir a la revista del centre; escriure textos per a una revista o periòdic locals; escriure textos per a altres grups de la mateixa escola.

1.4. Expressió escrita

Recursos didàctics

- El taller

- Idea bàsica → buscar un temps, un espai i un tema perquè els alumnes desenvolupen un escrit i perquè el professor els ajude a fer-ho.
- Objectius didàctics → la pràctica dels diversos processos i subprocessos cognitius que componen la composició de textos escrits.
- Els punts més importants a l'hora d'organitzar un taller:

a) *Els temes de redacció*. Han de motivar l'alumne i han de ser variats.

b) *El paper del professor*. Deixa de ser l'*autoritat* i passa a ser un *assistent* i un *assessor* dels alumnes-redactors. Durant la sessió, circula per l'aula parlant amb uns i altres, llegint-ne els textos i donant pautes per a continuar *(entrevista*; no més de 5 minuts, 2 vegades per alumne). Es poden seguir els passos següents: 1) Diagnòstic; 2) Lectura; 3) Pauta o instrucció (es detecten errors o punts fluixos, i es donen pistes per millorar-los).

c) *Processos de redacció*. L'objectiu → desenvolupament de les estratègies de composició competents i personals. No hi ha pautes genèriques vàlides per a tothom o per a tots els textos. El professor ha d'assessorar cada individu i cada exercici en particular.

1.4. Expressió escrita

La correcció

- Rols preestablerts en la correcció de l'escrit:

ALUMNE	PROFESSOR
- No està capacitat per autocorregir-se o per corregir un company perquè no té prou coneixements per a fer-ho i es podria equivocar.	- La correcció és responsabilitat exclusivament seva, perquè té el coneixement per a fer-ho.
- Espera que se li corregisca tot. No té sentit escriure si no és corregit.	- Està obligat a corregir tots els exercicis. Gairebé és la demostració de la seua capacitat i feina.
- No pot cometre errors, perquè creen hàbit. Visió conductista de l'error.	- Ha de corregir tots els errors del text, que ha de quedar perfecte. Ha de donar la solució correcta.

- Aquest joc destorba més que no afavoreix l'aprenentatge de l'expressió escrita:

a) L'alumne no pot assumir la seua responsabilitat en l'error, la correcció i l'aprenentatge. Sempre depèn dels coneixements del professor; no pot desenvolupar l'autonomia.

b) La correcció és un subprocés més del procés global de composició de textos. Els alumnes han d'aprendre a autocorregir-se.

c) Si exigeix massa dedicació dels professors i poca atenció dels alumnes, poc rendible.

1.4. Expressió escrita

La correcció

- Cassany 1989 i 1991, i Serafini 1989, consells per a millorar la correcció:

1. *Entendre la correcció com una tècnica didàctica que pot ser voluntària, variada i participativa*: autocorrecció guiada, per parelles o del professor; correcció del contingut, dels paràgrafs, de la forma o de l'ortografia; correcció d'esquemes, d'esborranys o de versions finals, etc.
2. *Corregir només allò que l'alumne puga aprendre*: correcció selectiva.
3. *Corregir qualsevol aspecte del text i del procés de composició*: correcció global, que abaste les diverses propietats del text i tots els processos de composició.
4. *Donar consells pràctics*: reescriu el text, fixa't en aquest punt, amplia el paràgraf 3, escriu frases més curtes, posa més signes de puntuació, etc.
5. *Corregir quan l'alumne té fresc el que ha escrit.*
6. *Deixar temps a classe perquè els alumnes puguen llegir i comentar les correccions del professor. Assegurar-se que les llegeixen i les aprofiten.*

1.4. Expressió escrita

La correcció

- Cassany 1989 i 1991, i Serafini 1989, consells per a millorar la correcció:

7. *Marcar els errors i demanar a l'alumne que busque l'esmena correcta*: l'alumne té un paper més actiu i autònom, més motivador; també té més possibilitats d'aprendre els errors perquè els treballa.
8. *Tenir entrevistes individuals amb l'alumne. Corregir oralment els seus treballs escrits.*
9. *Donar eines perquè els alumnes puguen autocorregir-se:* ensenyar a manejar i consultar diccionaris, gramàtiques, llibres de verbs...
10. *Corregir els esborranys del text, previs a la versió definitiva. Estimular els alumnes a revisar i refer els seus textos.*
11. *Augmentar la qualitat de la correcció, encara que baixe la quantitat. No preocupar-se tant de corregir tots els treballs dels alumnes i assegurar un bon nivell de correcció.*

1.4. Expressió escrita

L'avaluació

Avaluació del producte

La tècnica més coneguda i utilitzada → la prova d'expressió, en què l'alumne ha de redactar un text o més. S'han de considerar els aspectes següents:

- *Objectius*. És millor escollir-ne uns pocs de selectius, que responguen als continguts del curs i als interessos de l'avaluació, i elaborar una prova que s'hi adeqüe (Domini de la normativa, de l'ortografia, ús adequat de la modalitat estàndard i dels registres formals, coneixement de l'estructura d'una carta, grau d'originalitat, etc.).
- *Prova: exercici i tipus de text*. La tècnica més vàlida i global per avaluar la capacitat d'expressió és la redacció d'un text complet. (Escriu una felicitació d'aniversari divertida per a un company; escriu una redacció de 200 paraules sobre el tema X).
- *Criteris d'èxit i barem de puntuació*. Bandes analítiques (aspectes distints de la qualitat de l'escrit) i bandes globals o sintètiques (l'escrit en la seua integritat).

1.4. Expressió escrita

L'avaluació

Avaluació del producte

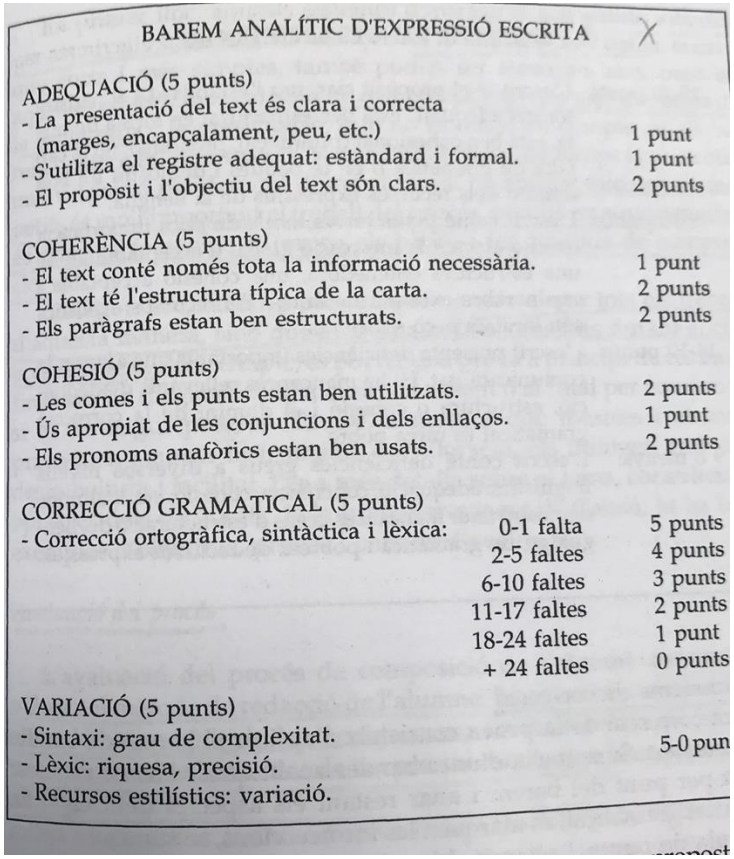

BAREM ANALÍTIC D'EXPRESSIÓ ESCRITA

ADEQUACIÓ (5 punts)

- La presentació del text és clara i correcta (marges, encapçalament, peu, etc.)	1 punt
- S'utilitza el registre adequat: estàndard i formal.	1 punt
- El propòsit i l'objectiu del text són clars.	2 punts

COHERÈNCIA (5 punts)

- El text conté només tota la informació necessària.	1 punt
- El text té l'estructura típica de la carta.	2 punts
- Els paràgrafs estan ben estructurats.	2 punts

COHESIÓ (5 punts)

- Les comes i els punts estan ben utilitzats.	2 punts
- Ús apropiat de les conjuncions i dels enllaços.	1 punt
- Els pronoms anafòrics estan ben usats.	2 punts

CORRECCIÓ GRAMATICAL (5 punts)

- Correcció ortogràfica, sintàctica i lèxica:	0-1 falta	5 punts
	2-5 faltes	4 punts
	6-10 faltes	3 punts
	11-17 faltes	2 punts
	18-24 faltes	1 punt
	+ 24 faltes	0 punts

VARIACIÓ (5 punts)

- Sintaxi: grau de complexitat.	5-0 pun
- Lèxic: riquesa, precisió.	
- Recursos estilístics: variació.	

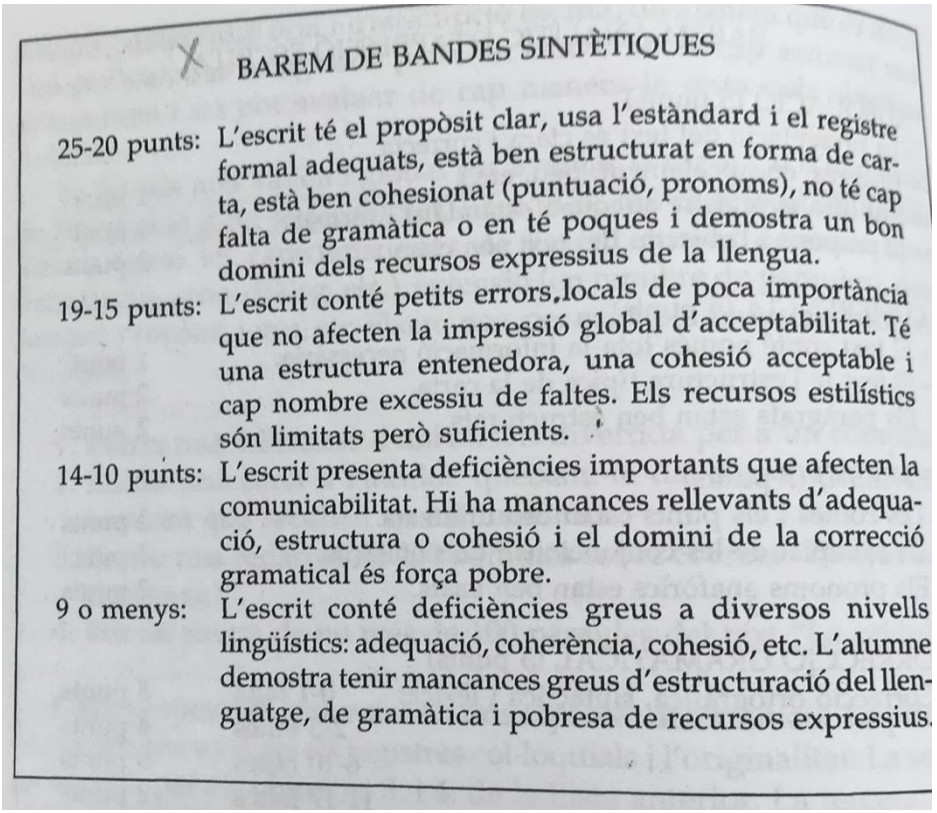

BAREM DE BANDES SINTÈTIQUES

25-20 punts:	L'escrit té el propòsit clar, usa l'estàndard i el registre formal adequats, està ben estructurat en forma de carta, està ben cohesionat (puntuació, pronoms), no té cap falta de gramàtica o en té poques i demostra un bon domini dels recursos expressius de la llengua.
19-15 punts:	L'escrit conté petits errors locals de poca importància que no afecten la impressió global d'acceptabilitat. Té una estructura entenedora, una cohesió acceptable i cap nombre excessiu de faltes. Els recursos estilístics són limitats però suficients.
14-10 punts:	L'escrit presenta deficiències importants que afecten la comunicabilitat. Hi ha mancances rellevants d'adequació, estructura o cohesió i el domini de la correcció gramatical és força pobre.
9 o menys:	L'escrit conté deficiències greus a diversos nivells lingüístics: adequació, coherència, cohesió, etc. L'alumne demostra tenir mancances greus d'estructuració del llenguatge, de gramàtica i pobresa de recursos expressius.

1.4. Expressió escrita

L'avaluació

Avaluació del producte

- *Sistema de correcció*. Si es tracta del sistema de bandes analítiques, s'ha de repassar punt per punt del barem i anar restant els aspectes deficients. És més objectiu però corre el perill de penalitzar l'alumne repetidament pels mateixos errors. Si es tracta del sistema de bandes sintètiques, cal fer una lectura global i detallada del text, abans de decidir-se per una puntuació o una altra.

1.4. Expressió escrita

L'avaluació

Avaluació del procés

- Consisteix a valorar el mètode de redacció de l'alumne: les estratègies que utilitza, els processos cognitius, les tècniques, etc.
- S'avaluen els procediments de l'habilitat de l'expressió escrita.
- S'utilitza una avaluació més *qualitativa*, basada en tècniques d'observació i recollida d'informació: es fan entrevistes als alumnes, se'ls observa quan escriuen, s'analitzen comparativament els esborranys que produeixen, etc.

1.4. Expressió escrita

L'avaluació

Avaluació del procés

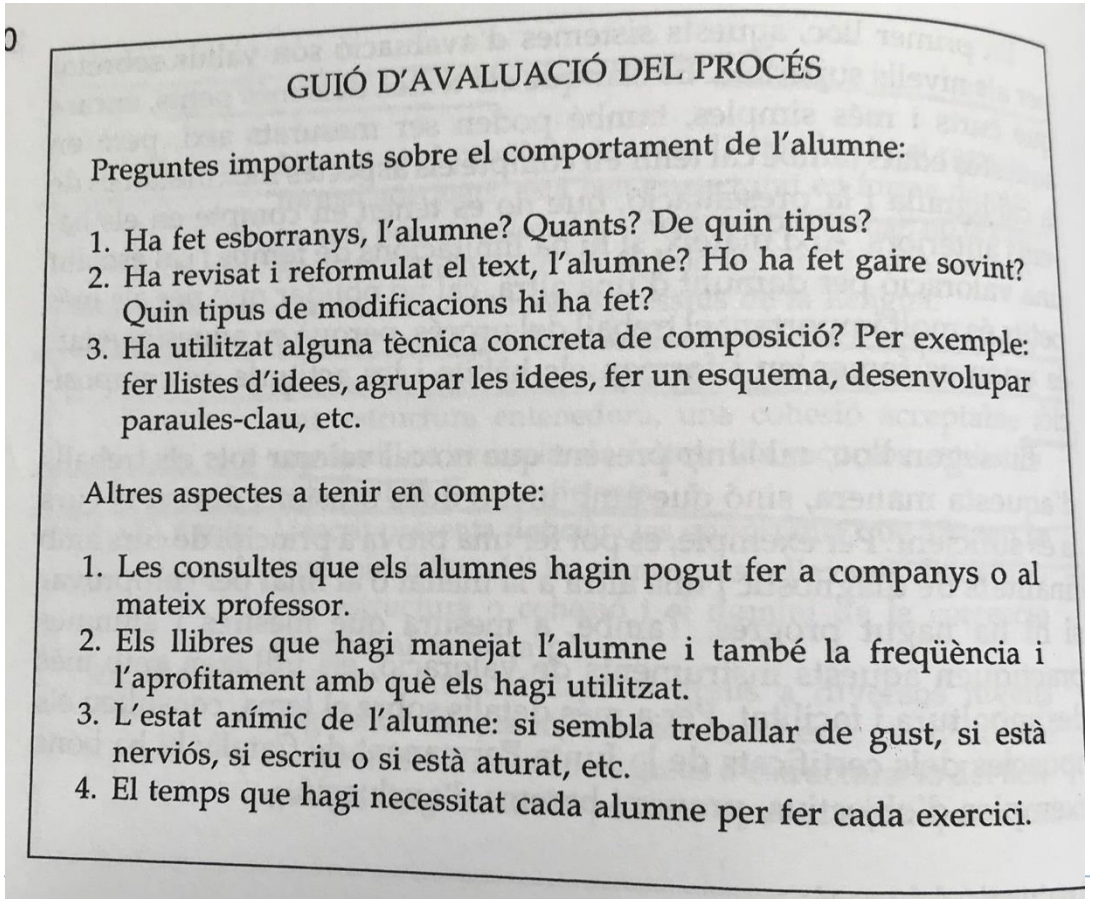

GUIÓ D'AVALUACIÓ DEL PROCÉS

Preguntes importants sobre el comportament de l'alumne:

1. Ha fet esborranys, l'alumne? Quants? De quin tipus?
2. Ha revisat i reformulat el text, l'alumne? Ho ha fet gaire sovint? Quin tipus de modificacions hi ha fet?
3. Ha utilitzat alguna tècnica concreta de composició? Per exemple: fer llistes d'idees, agrupar les idees, fer un esquema, desenvolupar paraules-clau, etc.

Altres aspectes a tenir en compte:

1. Les consultes que els alumnes hagin pogut fer a companys o al mateix professor.
2. Els llibres que hagi manejat l'alumne i també la freqüència i l'aprofitament amb què els hagi utilitzat.
3. L'estat anímic de l'alumne: si sembla treballar de gust, si està nerviós, si escriu o si està aturat, etc.
4. El temps que hagi necessitat cada alumne per fer cada exercici.

1.4. Expressió escrita

I ara és el vostre torn:

Com avaluaríeu l'expressió escrita en una classe d'ESO o Batxillerat?

2. Marc legal

- Constitució espanyola (1978)
- Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (1982)
- Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983)
- Més lleis...

2.1. Constitució espanyola (1978)

- **Artículo 3**

1. El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla.

2. Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.

3. La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección.

- **Artículo 20**

3. La ley regulará la organización y el control parlamentario de los medios de comunicación social dependientes del Estado o de cualquier ente público y garantizará el acceso a dichos medios de los grupos sociales y políticos significativos, respetando el pluralismo de la sociedad y de las diversas lenguas de España.

- **Artículo 148**

1. Las Comunidades Autónomas podrán asumir competencias en las siguientes materias:

17.ª El fomento de la cultura, de la investigación y, en su caso, de la enseñanza de la lengua de la Comunidad Autónoma.

2.2. Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (1982)

- TÍTOL PRIMER. LA COMUNITAT VALENCIANA

Article sext

1. La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià.
2. L'idioma valencià és l'oficial a la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conéixer-los i a usar-los, i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mesures necessàries per tal d'assegurar-ne el seu coneixement.
4. Ningú no podrà ser discriminat per raó de la seua llengua.
5. S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.
6. La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyament.
7. Es delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra, així com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.
8. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució normativa de l'idioma valencià.

ACTIVITAT: Creieu que és compleixen els punts d'aquest article de l'Estatut d'Autonomia? Poseu-ne exemples.

2.3. Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983)

- **Títol preliminar**

PRINCIPIS GENERALS

Article 1r

1. La present Llei té per objecte genèric complimentar i desplegar allò que disposa l'article seté de l'Estatut d'Autonomia quan regula l'ús normal i oficial del valencià a tots els àmbits de la convivència social, així com el seu ensenyament.

2. Per això, són objectius específics de la present Llei els següents:

a) Fer efectius els drets de tots els ciutadans a conéixer i usar el valencià.

b) Protegir la seua recuperació i garantir l'ús normal i oficial.

c) Regular els criteris d'aplicació del valencià a l'Administració, mitjans de comunicació social i ensenyament.

d) Delimitar els territoris en els quals predomine l'ús del valencià i del castellà.

e) Garantir, d'acord amb principis de gradualitat i voluntarietat, el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat.

2.3. Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983)

- **Títol preliminar**

PRINCIPIS GENERALS

Article 2n

El valencià és llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i, en conseqüència, tots els ciutadans tenen dret a conéixer-lo i a usar-lo oralment i per escrit tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques.

Article 3r

Sense perjudici de les excepcions regulades en aquesta Llei, l'ús del valencià pels ciutadans en les relacions tant públiques com privades, produeix plens efectes jurídics, igual com si emprassen el castellà, sense que puga derivar-se de l'exercici del dret a expressar-se en valencià, qualsevol forma de discriminació o exigència de traducció.

Article 4t

En cap cas ningú no podrà ser discriminat pel fet d'usar qualsevol de les dues llengües oficials.

Article 5é

L'Administració adoptarà les mesures que calguen per a impedir la discriminació de ciutadans o activitats pel fet d'usar qualsevol de les dues llengües oficials, així com per a garantir l'ús normal, la promoció i el coneixement del valencià.

Article 6é

Els ciutadans tenen el dret a obtenir dels jutges i tribunals protecció del dret a usar la seua llengua, d'acord amb el que disposa la legislació vigent.

2.3. Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983)

- Títol primer. De l'ús del valencià.
- Títol segon. Del valencià a l'ensenyament.
- Títol tercer. De l'ús del valencià als mitjans de comunicació social.
- Títol quart. De l'actuació dels poders públics
- Títol cinquè. Dels territoris predominantment valencianoparlants i castellanoparlants.

Activitat: Llegiu els cinc títols que conformen la LUEV (1983) i remarqueu aquelles idees i aquells punts més importants. Creieu que es compleixen totes?

2.4. Més lleis...

- Decret 79/1984
  - "Els programes, les orientacions i els horaris dels nivells educatius no universitaris garantiran als alumnes un domini igual de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana"
- LOGSE 1/1990
  - "L'ESO contribuirà a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents: a) Comprendre i expressar correctament en llengua castellana i en la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma textos i missatges complexos, orals i escrits"
- LOCE 10/2002
  - ESO: "Comprender y expressar con corrección, oralmente y por escrito, en la llengua castellana y, en su caso, en la llengua cooficial de la Comunidad Autónoma, textos y mensajes complejos, e iniciarse en el conocimiento, la lectura y el estudio de la literatura"
- LOE 2/2006
  - Finalitats: "La capacitació per a la comunicació en la llengua oficial i cooficial, si n'hi haguera, i en una o més llengües estrangeres"

2.4. Més lleis...

- LOMCE 8/2013
  - "Los alumnos y alumnas deben cursar la materia Lengua Cooficial y Literatura en el bloque de asignaturas de libre configuración autonómica en aquellas Comunidades Autónomas que posean dicha lengua cooficial, si bien podrán estar exentos de cursar o de ser evaluados de dicha materia en las condiciones establecidas en la normativa autonómica correspondiente. La materia Lengua Cooficial y Literatura recibirá un tratamiento análogo al de la materia Lengua Castellana y Literatura."
- LOMLOE 3/2020
  - «Disposición adicional trigésima octava. Lengua castellana, lenguas cooficiales y lenguas que gocen de protección legal.

1. Las Administraciones educativas garantizarán el derecho de los alumnos y las alumnas a recibir enseñanzas en castellano y en las demás lenguas cooficiales en sus respectivos territorios, de conformidad con la Constitución Española, los Estatutos de Autonomía y la normativa aplicable.

2. Al finalizar la educación básica, todos los alumnos y alumnas deberán alcanzar el dominio pleno y equivalente en la lengua castellana y, en su caso, en la lengua cooficial correspondiente.

3. Las Administraciones educativas aplicarán los instrumentos de control, evaluación y mejora propios del sistema educativo y promoverán la realización de análisis por parte de los centros, de modo que se garantice que todo el alumnado alcance la competencia en comunicación lingüística, en lengua castellana y en su caso en las lenguas cooficiales, en el grado requerido. Asimismo, impulsarán la adopción por parte de los centros de las medidas necesarias para compensar las carencias que pudieran existir en cualquiera de las lenguas.

4. Tanto la materia Lengua Castellana y Literatura como la Lengua Cooficial y Literatura deberán impartirse en las lenguas correspondientes.

5. Aquellas Comunidades Autónomas en las que existan lenguas cooficiales que no tienen ese carácter en todo su territorio o lenguas no oficiales que gocen de protección legal podrán ofrecerlas en los términos que determine su normativa reguladora.

En definitiva...

- El català és la llengua pròpia.
- L'aprenentatge del valencià és obligatori.
- Tot l'alumnat ha d'assolir un domini igual de les dues llengües oficials en acabar l'ESO.
- El sistema educatiu ha d'estendre el valencià com a llengua vehicular.
- Professorat competent en dues llengües que permeta aplicar el projecte educatiu de centre.